

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 83

Ocak 2021

Editör: Meral Sözen.

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel.

Web Sorumlusu: Can Deniz Balkaya, Ramazan Derin.

Web Teknik Destek: Burak Sarı.

Sosyal Medya Sorumlusu: Dilek Başar Açlan.

Yayınlayan: Engelsiz Eriřim Derneęi.

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eehdergi

Twitter: www.twitter.com/eehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw

İçindekiler

Editörden	1
Belki Bir İç Döküş BU Yazılmasa da Olurdu	6
Körlük: Edebiyat Bizim Karşımızda mı?	9
Şimdi Birey Mi Olduk?	27
Boş Bir Kaseti İşler Gibi Çocuklara Farklılıkları Anlatmak	29
Erişilebilirlik Yüksek Lisans	31
TWBlue: Bilgisayardan Rahat Twitter!.....	33
Ev İşlerine Sıfırdan Giriş 6.....	35
Bir Psikolog Tavsiyesi Olarak Örgü.....	40

Editörden

İyi yıllar değerli takipçilerimiz. Tabii geçen yıl yaşadıklarımız ve okuyacaklarınız sonrası nasıl iyi bir yıl olabilir sizler karar verin. Dergimizin yazarları bu sayıda da tüm yaşadıklarını ve yaşananları, yüreklerindeki her şeyi dökmeye devam ettiler klavyelerinden sizler için.

Bir sivil Toplum kuruluşu tarafından yayınlanan bir dergi olarak, Sivil Toplum kuruluşlarıyla ilgili adeta tabutumuza son çiviye çakan yasal düzenlemeye sessiz kalamazdık elbette. Sevgi Mart Göçen kaderin garip cilvesi tam da 31 Aralık günü resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 7262 sayılı yasa tasarısının derneklerden, vakıflardan neleri götürebileceğini anlatmış bizler için. Derneklere kolaylıkla kayyum atanarak faaliyetlerinin sonlandırılabilmesi, Herhangi bir kamu görevlisi tarafından STK'lerin denetlenmesi ve yaptırımlar uygulanmasına kadar, BİR STK'nin bağımsızca çalışabilmesi her yönüyle engelleniyor. Kısaca Sevgi Hanım'ın da dediği gibi Sivil toplum tatil ediliyor. Nasılını Sevgi Mart Göcen'in satırlarında bulacağız.

Burak da Kötü giden her şeyi 2020 takvim yapraklarına atıp kurtulmaya çalışma saçmalığından rahatsız olanlardan. Sürekli kendimizden vazgeçmeyi öğütleyen çoğunluk ve toplumsal baskıdan kurtulmak nasıl mümkün olabilir sizce? Saygı hangi durumda anlamlı bir şeye dönüşebilir? Yanıtını Burak Sarı vermeye gayret ediyor satırlarında.

Burak'ın ortaya koyduğu, farklılıkların bir şekilde aşağılanması o kadar sarmış ki her yeri, tarihte, edebiyatta, evde, iş yerinde her an karşımıza çıkıyor. NFB'nin efsanevi başkanı Kenneth Jernigan Bundan 46 buçuk yıl önce, 3 Temmuz 1974 NFB konuşmasında edebiyatta körler hakkında yaratılan 9 miti ele almış. Bu mitler arasında körlük; mükâfatlandırış ve bir mucizevi güç olarak da ele alınıyor, tam bir trajedi, aptallık ve çaresizlik veya şeytani bir kötülük olarak da. İşin daha kötüsü bu mitlerin yaratılması ve yeniden üretilmesine bizzat kör olan yazar ve şairler de önemli katkılarda bulunuyor. Neden dersiniz, yanıtını Jernigan'ın konuşmasında bulacaksınız. Yazı dizisinin ikincisini Yine Soner ve Amine Ennur çeviri ve düzeltmeleriyle okuyoruz. Bizlere o kadar kıymetli bir çeviri kazandırıyorlar ki, tarih adına kendilerine kocaman bir sağ ol demek istiyoruz.

Meral Sözen de bu ayki yazısında, ötekileştirmenin gizli bir sembolü haline gelen "birey" sözcüğünün kullanımını irdeliyor. Dildeki farkındalık düşüncedeki farkındalığı getirir,

o yüzden dilimizin sınırlarında bir keşfe çıkmak için bu yazıya mutlaka zihninizde bir yer açın.

Dedik ya çaresizlik, eşitsizlik söylemi sarmış her bir yanımızı diye, Nurşen Korkmaz bunu nasıl değiştirebiliriz sorusu için harika bir adres bulmuş: çocuklar. Nurşen'in değimiyle boş bir kaset gibi verdiğimizizi alacak çocuklara yeti farkının ne olup ne olmadığını nasıl anlatacağımız biz yetişkinlerin elinde.

Adı eşit, Erişilebilir Engelsiz Hayat olan bir derginin içinde erişilebilirlik deneyimlerine yer vermesek garip olmaz mıydı? Bu ay yüksek lisansta, bilişimde, ev işlerinde ve örgüde tam 4 erişilebilirlik yazısı sunuyoruz sizlere.

Konuk yazarımız Gözde Kılıç, epeydir ara verdiği yazılarına Bu ay yüksek lisans deneyimleriyle dönüyor. Bu deneyimleri bir yazı dizisi şeklinde hazırlamış Gözde. İlkinde Bilgi Üniversitesi İnsan Kaynakları yüksek lisans programına başvuru sürecindeki erişilebilirlik deneyimlerinden söz ediyor bize.

Can Deniz Balkaya ise bilişim köşesinde bu sefer Twitter sitesine gitmeye gerek kalmadan kolayca Tweet atıp gelenleri okumamızı sağlayan erişilebilir bir programı konu almış: TWBlue. Python diliyle geliştirilen TWBlue sayesinde Twitter yönetimi klavye kısa yollarıyla çok daha kolay. Detaylar Can Deniz'de.

Tuvaletten 3 veya 5 metre uzakta açıkta bulunan dış fırçası üzerinde klozetten yayılan partikül ve bakterilere rastlandığını biliyor muydunuz? Böyle başlıyor yazısına Murat Kefeli. Yani klozet, küvet, banyo temizliği önemli. Hafife almaya gelmez. Yavaş yavaş ve vakit ayırarak yapmalı. Murat Ev İşlerine sıfırdan giriş yazı dizisinin altıncısında işte bu detaylı temizlik sürecini uzun uzun yazmış.

STK'lerin tatile çıkarılmasına yol açacak yasal düzenlemeden ve edebiyatta, tarihte her yerde aşağılanmanın yeniden üretiminden haberdar olup, son olarak da bakterilerle dolu banyo temizliği yaptıysanız, stres katsayınız hayli yükselmiş olmalı. Duyduk ki psikologlar rahatlamak için örgüyü tavsiye ediyorlarmış. Vallahi biz Gülcan'ın yalancısıyız. Nasıl başlayacağımız, nasıl keseceğimiz ve örgüyle ilgili bilmemiz gerekenler birkaç ilmek düzenine dayanıyormuş. Burada hadi oradan demek geçti içimizden ama bir editör yazısında böyle ifadeler pek de olmaz değil mi? "Düz ilmek, haroşa gibi terimleri anlatıyorsun da Gülcan, İlmek ne ki?" diyorsanız bunun yanıtını da veriyor bu anlaşılması güç yazısında Gülcan Altun.

83. heybemizde bunlar vardı dostlar. Yeni yıl çok da umutlu haberlerle başlamamış olabilir. Ama önemli olan sizlerin, bizlerin hala peşinde koşmak isteyecekleri hedeflerinin olması. Hedefin ve amacın olduğu yerde umut da vardır emin olun. Şimdi klavyemizden sizlerle buluşabilmemizin arkasındaki isimlerden birisi olan Louis Braille de bir ocak gününde doğmuştu hatırlayın. Şubat ayı dergimizin doğum günü. Dile kolay tam yedinci yılına giriyor EEEH Dergi. Bu bile, Eşit, Erişilebilir, Engelsiz yaşam ilkelerini birer gaye haline getirenlerin neler yapabileceğini göstermiyor mu sizce hepimize? Yedinci yaşımızı dolduracağımız 84. sayımızda yeniden görüşmek üzere.

Sivil Toplum Tatilde

Sevgi Mart Göcen

sevgi.mart@gmail.com

Sayı: 83, Ocak 2021

Evet arkadaşlar, geçtiğimiz günlerde birçok sivil toplum örgütünün mücadelesine rağmen Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden geçerek ve Cumhurbaşkanı'nca onaylanarak yürürlüğe giren yasa ile sivil toplum tatil edilmiştir.

27 Aralık 2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilen ve 31 Aralık 2020 tarih ve 31351 (5. Mükerrer) sayılı Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren, 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun ile sivil toplum örgütlerinin faaliyetlerini kısıtlayıcı ve hatta bu faaliyetlerin birçoğu için ciddi tehdit oluşturan birtakım düzenlemeler getirildi.

Bir kere sivil toplum örgütlerinin, doğrudan ya da dolaylı olarak terörle mücadeleye aykırı faaliyette bulunmaları halinde, faaliyetlerinin durdurulması ve başkan ve yönetim kurulu üyeleri yerine kayyum atanması mümkün hale geldi. Elbette “Terörle ilgisi varsa yapılınsın zaten” diyenler olacaktır. Tabii bu noktada bir tartışma yok. Ancak, hangi faaliyetler terör kapsamında değerlendirilecek; hangi hallerde sivil toplum örgütünün terörle mücadeleyi ihlal ettiğini düşüneceğiz. Bu noktada herhangi bir açıklık yok. Bu nedenle, örneğin kamu otoritesi tarafından gerçekleştirilen bir ihlale karşı yürütülen protesto eylemi de terör kapsamına alınabilir ve eylemi gerçekleştiren sivil toplum örgütüne kayyum atanması gündeme gelebilir.

Kayyum atanması, sivil toplum örgütünün faaliyetlerine kaldığı yerden devam etmesi ancak, başında kamu otoritesi tarafından belirlenen bir kişinin bulunması anlamına gelmiyor. Fiili olarak bir sivil toplum örgütüne kayyum atandığı zaman, o STÖ'nün faaliyetleri kayyumun belirlediği çerçevede ve sınırlarda devam ettiriliyor. Bu noktayı da göz ardı etmeksizin okumak gerekiyor bu düzenlemeyi.

Bir başka husus STÖ'lerin denetlenmesi noktasında karşımıza çıkıyor. İç İşleri Bakanlığı tarafından yapılan denetimler, artık herhangi bir kamu görevlisi tarafından

gerçekleştirilebilecek ve yapılan denetim kapsamında faaliyetler, o kamu görevlisinin tespitleri ve yorumlamaları doğrultusunda raporlanacak. “Bu neler getirir?” Derseniz, mülki müfettişler tarafından yapılan denetimlerde, STÖ’nün finansal tabloları, yürüttüğü faaliyetler gibi hususlar incelenmekteydi ve bunların çerçevesi belliydi. Oysa yapılacak denetimler, faaliyet faaliyet gerçekleştirilebilecek ve bu denetimi herhangi bir kamu görevlisi yapabilecek. Örneğin, hak temelli savunuculuk yapan bir derneğin, kamu otoritesi tarafından alınan bir karara karşı yaptığı protesto eylemi, tek başına denetlenebilecek ve bu yönde hazırlanan rapor doğrultusunda, derneğin tüm faaliyetleri durdurulabilecek. Farz edelim ki kaldırım erişilebilirliği için bir protesto yürüyüşü planladınız ve bunun için sponsorluk aldınız. Yaptığınız protesto eylemi, belki İç İşleri Bakanlığı belki de başka bir kamu kurumu tarafından denetlenerek; derneğinizin faaliyetinin durdurulmasına dahi karar verilebilecek. Belki denetim açısından çok uç bir örnek olduğunu düşünenler olacaktır; ancak, imkânsız olmadığını da akılda tutmanızı öneririm.

STÖ’lerin birçoğu birtakım faaliyetlerini gerçekleştirirken, yardım, bağış, sponsorluk adı altında mali destek alabilmektedirler. Bu kapsamda alınan mali desteğin sağlandığı firma, kişi ya da kuruluşun terörle ilişkilendirilmesi halinde, desteği alan STÖ’nün de terörle ilişkisi bulunduğu sonucuna ulaşılabilecek ve yasada öngörülen tedbirler ki bunlar kayyum atanması, STÖ’nün faaliyetinin durdurulması gibi, uygulanabilecek. Oysa STÖ’nün tek amacı, gerçekleştirmeyi planladığı aktivite için mali destek almaktı ve belkide o şirket, kişi ya da kuruluşla başkaca hiçbir bağlantısı yoktu. Ancak, bunlar uygulanacak tedbirler açısından herhangi bir önem taşıyor.

Keşke yeni yılın bu ilk sayısında içinizi açacak, cıvıl cıvıl bir yazı ile “Merhaba” diyebilseydim sizlere. Ama getirilen düzenlemeyi yok sayamadım. Çok daha aydınlık günlerde ve gerçek sivil toplum hareketlerinde yeniden görüşmek üzere.

Belki Bir İç Döküş BU Yazılmasa da Olurdu

Burak Sarı

buraksari2014@gmail.com

Sayı 83, Ocak 2021

Zıtlar arasındaki mesafe kıldan incedir. Zirveyle çukur arasında incecik bir çizgi vardır. Sevgiyle öfke, umutla karamsarlık arasındaki mesafe bir sigara içimi kadar uzaklıkta bile değildir. Bende bu sayıda yazmakla yazmamak arasındaki çizginin iki tarafında dönüp durdum. Dergiye ya da mücadeleye olan bağlılığım azaldığı için değil. Tam tersi ikisine de bağlılığım doruk noktasında. Karamsar olduğumdan da değil. İnsanlığa ve ütopya dair umutlarım zirvede. Bize kendisinden başka şeyle ilgilenmenin dışında seçenek sunmayan toplumsal koşullar ve insanların içinde bulunduğu korkunç yabancılaşma, farklı ya da güzel şeyler yazmaya duyduğum büyük hasret nedeniyle. Hiç kimsenin içini çocuk saflığıyla başkasına açmadığı bir ortamın yarattığı korkunç yalnızlaşmaya ve yabancılaşmaya bir isyan olarak içimden geldiği gibi doldurmaya karar verdim sayfalarımı. Belki bir iç döküş bu. Yazılmasa da olurdu. Bütün suçun en masuma yüklenmesi konforundan payını alan 2020 büyük bir şenlikle kapı dışarı edildi. Elbet takvim yapraklarının somut bir cevabı olamayacağı için herkes içindeki öfkeyi büyük bir hınçla ona yöneltti. Çekip gitti oda sessiz sitemsiz. 2021'in ilk sabahı tabi ki beni ve içten içe benim gibi düşünen herkesi haklı çıkardı. Her şey 2020'nin bıraktığı gibiydi. Zamlar, artık toplumsal bir yaraya dönüşmüş kadın cinayetleri ve yoksulluk gündemimizi oluşturmaya devam ediyordu. Atilla İlhan'ın Deniz'lerin ardından yazdığı dizeler geldi aklıma. “Şenlik dağıldı bir acı yel kaldı bahçede yalnız” Sıkılıyordum. Öyle böyle değil. Korkunç sıkılıyordum. Alkol aldığım günün ertesinde aynı şeyi yapmak gibi bir huyum olmamasına rağmen rakı doldurdum kendime. Anason kokusunda kendimi, düşünmenin büyüklüğüne hazzına bıraktım. Önce şair kibrine sahip olmadığını söyleyip Twitter hesabına takipçi isteyen Nevzat Çelik'e o işin öyle olmadığını anlatmaya çalıştım. Düşündüğümüzle yaptığımız çelişmemeliydi değil mi? ☺ Sonra şiir ve türkülere balıklamasına bir dalış yaptım. “Yılan su getirir yavru serçeye” diyordu şair. Yılan su getirir mi yavru serçeye? İnsanlar birbirinin yüreğini deşiyor diye arabesk sayılabilecek bir tweet attım. Hiç bana yakışıyor muydu arabesk kültür? Olsundu, içimde yaşadığımı saklamak iyi bir şey değildi. Zihnime Nurşani'nin “Yabancı” eserinin sözleri takıldı. “Zaman mı hızlandı vakit bir başka. Geceyi kaybettim günler yabancı.” İşte diyorum. Ozan bilgeliğiyle ne güzel

özetlemiş. Camus'un yabancı romanı geliyor aklıma. Annesi öldüğü için üzülmemesi ama üzülmüş görünmesi. Evet çoğunluk bir iktidar oluşturuyor. Bu iktidar insana gerçek hislerini söylemeyi yasaklıyor, kişinin istediği gibi olmasını engelliyor. Hatta çoğunluk gibi olduğunu söyleme mecburiyetini dayatıyor. Bunun dışına çıkamayanlar zamanla çözülüyor, başkalaşiyor. Aşağılanma korkusu, baskıyla mücadele edemeyeceğini düşünmesi, kaybedecek şeylerinin olması onu kendinden vazgeçmeye itiyor. En büyük aşağılama da ondan sonra geliyor Evet gerçek aşağılanma bu. Kadının en küçük itirazında erkeğin sana ben bakıyorum demesi, işçi emeğinden kazandığı artı değerle zengin olan patronun ekmek kapısı gibi görülmesi. Tabi ki bu durumu en çok yaşayanların başında yeti farkı olan bireylerin geldiğini söylesem yanlış olmaz. Kaldırımı işgal edip ben sana yardımcı oluyorum diyen bir insana mahcupça teşekkür etmek, hak talebinde bulunurken devlet sizin için çok şey yapıyor cevabından ürküp geri çekilmek, olması gerekeni yapan bir yetkiliye minnet duymak. Evet eşitsizliği yaratanlara karşı korkunç bir tevekkül. Toplum bize saygı duyduğunu söylerken eşit yaşama talebimize kulak tıkıyor ama olsun. Bize saygı duyuyor ya. Bu saygının, kız kardeşinin Gregor Samsa'ya duyduğu histen bir farkı var mı? Bize nitelikli iş vermeyip kriz dönemlerinde de işe yaramadığımızı ima eden aynı toplum değil mi? Karşıdan karşıya geçerken kolumuza girdiği için bile minnet bekleyen aynı insanlar değil mi? Hayır niyet sorgulamıyorum. İnsanlar iyi ya da kötü niyetli olabilir. Saygının eşitler arasında olacağını söylüyorum. Eşitlik olmadan saygının da olmayacağını söylüyorum. O nedenle insanların kendisi gibi olup, kendisi gibi mücadele etmesi gerektiğini düşünüyorum. Diyojen "Beni aşağılamış olabilirsin ama ben aşağılanmadım der." Evet kendimize dair olanı savunduğumuzda aşağılanabiliriz belki. İnadına direktip koşulları ve mevcut zihniyeti değiştirdiğimizde karşıımızdaki bizi aşağılamak gibi bir silahı olmadığını anlayacağız. Asıl aşağılanmayı egemen zihniyete boyun eğip kendi içimizde çözüldüğümüzde yaşıyoruz. Bunun için kendimizi aramakta daha ısrarcı olmalıyız. Kavganın ve sevdanın en esaslısı çırlıçılak olandır. Kendi içimizde kendi çıplaklığımızdan korkmamalıyız. Gelecek, doğaya ve insanlığa gülümsüyor. Bugün her yerde direnen işçi ve emekçiler, yeni yılı umutla dolduran Boğaziçi öğrencileri, şiddete ve cinsiyetçiliğe karşı alanları dolduran kadınlar bize esin kaynağı oluyor. Yine geleneği bozmayayım ve umut dolu dizelerle veda edeyim.

Yaşadın mı büyük yaşayacaksın ırmaklara göğe bütün

evrene karışircasına.

Çünkü ömür dediğimiz şey hayata sunulmuş bir

8

armağandır.

Ve hayat sunulmuş bir armağandır insana.

Körlük: Edebiyat Bizim Karşımızda mı?

Çeviri: Soner Çoban

Son Okuma / Düzelti: Amine Ennur Aksoy

amineennur.aksoy@gmail.com

Sayı: 83, Ocak 2021

Ulusal Körler Federasyonu Eski Başkanı Kenneth Jernigan'ın, yıllık NFB genel kurulunda yaptığı konuşması

Chicago, 3 Temmuz 1974

Tarihin, insanların yaptıklarının, edebiyatın ise, düşüncelerinin kaydı olduğu söylenir. Geçen yıl sizinle birlikte körlerin tarihteki yerini incelemiştim- sadece yaptıklarımızı değil, tarihçilerin hatırladıklarını ve yaptığımızı söylediklerini. Anladığımız gibi ikisi çok farklı...

Bu yıl sizlerle körlerin edebiyattaki yeri hakkında konuşmak istiyorum. Nasıl algılandık? Bizim rolümüz ne oldu? Şairler ve romancılar, denemeciler ve oyun yazarları bizi nasıl gördü? "Olduğu gibi" mi, yoksa yalnızca hoşlarına gittiği gibi mi anlattılar?

Tarihte, bir hakikatin en azından varsayılan bir temeli vardır. Eğip-bükme, ihmal, yanlış yorumlama ya da büsbütün yalan... ne olursa olsun, bu temel muhtemelen bir sınır ve mihenk taşı olarak kalır, her zaman yeniden incelenmeye ve yeni kanıta tabidir.

Edebiyatta öyle değildir. Yazar, gerçekleri özüne indirgemek, hayal etmek, ötesine geçmek ve sanılarına kapılmakta özgürdür. Tarihten daha derine inen bir halkın mitlerinin ve duygularının, onun edebiyatında kadim bir yeri vardır. Tüm biçimleriyle edebiyat kültürü, muhtemelen okullardan, kiliselerden, haber medyasından veya aileden bile daha önemli olan toplumumuzun inanç ve değerlerinin ana aktarım kuşağını oluşturur. Öyleyse edebiyatta nasıl ele alındık?

Edebiyat, körlerin yaşamına ilişkin tek bir temayı veya bütüncül bir görüşü ortaya koymamaktadır. Öyle ki, sadece farklı çağlar, kültürler veya çeşitli yazarların eserleri bir yana, tek bir kitabın sayfalarında bile, genellikle zıt ve çelişkili, şaşırtıcı çeşitlilikte imgeler bulunmaktadır.

Yine de, daha yakından incelendiğinde, edebiyat ve popüler kültürün ana temaları ve motifleri bakımından körlük şu dokuz başlıkta özetlenebilir: mükafat veya mucizevi güç olarak körlük, tam bir trajedi olarak körlük; aptallık ve çaresizlik olarak körlük; amansız şeytanilik ve kötülük olarak körlük; mükemmel bir erdem olarak körlük; günahın cezası olarak körlük; anormallik veya insandışılaştırma olarak körlük; arınma olarak körlük; ve simge veya benzetme olarak körlük.

Körlük ve mükafatlandırıcı güçlerle başlayalım. Farz edin ki, biriniz bana kör olmanın bir avantajı olup olmadığını sordunuz ve şöyle yanıtladım: " avantajlı değil belki, ama yine de aklınıza gelmeyecek yararları vardır. Keşfedilecek yeni bir dünya, yeni deneyimler, uyanan yeni güçler; tuhaf yeni algılar; dördüncü boyutta yaşam." Buna nasıl tepki verirsiniz? Sanırım, bütün salon bana gülerdiniz.

Buradaki tek bir kişinin bile, böylesine basmakalıp bir aptallığı benimseyeceğinden kuşkuluyum. Siz ve ben, körlükte "dördüncü bir boyut" olmadığını, mucizevi yeni güçlerin ortaya çıkmadığını, tuhaf yeni algıların ve keşfedilecek cesur yeni dünyaların olmadığını ilk elden biliyoruz. Yine de, alıntıladığım sözler, bir süre önce popüler bir romandaki kör bir karaktere ait. (ifadenin öneminin olup olmadığını bilmiyorum, ancak kör bir "özel göz", daha azı değil.)

Az önce bahsettiğim kör dedektif tarafından gösterilen körlüğün mükafatlandırıcı güçlerle ilişkisi, klasik mitolojiye kadar uzanan kadim bir geleneği temsil ediyor. Antik Yunan tanrıları arasında en sevilen cezalandırma yöntemi kör etmektir; anlaşılan,ölümden daha kötü bir kader olarak görülüyordu.

- ardından tanrılar kör kurbanı o kadar acıyordu ki, ona olağanüstü hediyeler veriyorlardı. kehanet gücü veya diğer bazı istisnai beceriler... Bu nedenle Homeros'un, şiir armağanıyla ödüllendirildiği yaygın olarak kabul edilmişti. Aynı şekilde, Sofokles'in oyunlarında geçen Tiresias da körlüğü nedeniyle kehanet

armağanını almıştı.

İlahi cezanın ardından ilahi mükafat teması, çağlar boyunca ve pagan dinlerinin düşüşünden sonra da varlığını sürdürdü. Sir Arthur Conan Doyle (geçen yüzyılın en ünlü romancılarından biri ve Sherlock Holmes'un yaratıcısı), Sir Nigel adlı bir kitapta Holmes'un hafiyelik yetenekleriyle kör bir karakter yaratmıştı. Bu kişi, kuşatılmış kalenin altından geçen

gizli bir geçidi duyarak tespit etmekte gizemli yeteneği olan birisi olarak tanıtılır.

Mükafatlandırıcı güçleri, romandaki diğer iki kişi arasındaki bir konuşmada şöyle anlatılır:

"Bu adam bir zamanlar zengindi ve iyi bir şöhrete sahipti [der biri], ancak daha sonra gözlerini çıkaran bu soyguncu lord tarafından mahvedildi, böylece uzun yıllar karanlıkta başkalarının hayırseverliğiyle yaşadı."

"Gerçekten körse, işimizde nasıl yardımcı olabilir?" diye [arkadaşı sorar.]

"İşte tam da bu nedenle, sevgili Lord'um, diğer herhangi bir insandan daha fazla hizmet edebilir. Çünkü bir insan bir duyusunu yitirdiğinde, iyi Tanrı kalanları güçlendirecektir. Bundan dolayı, Andreas'ın Öyle kulakları var ki ağaçlardaki öz suyunu ya da oyuktaki farenin sesini duyabilir..."²

On dokuzuncu yüzyılın büyük romancısı Victor Hugo, *Gülen Adam*'da, bir dizi modern yazarın taşıdığı körlük görüşünü yansıtıyordu.

görme kaybını bir şekilde telafi eden belli bir saflık ve coşku... Kör kahramanı Dea, "körlere özgü bu tür bir coşku tarafından sarılmış " olarak tasvir edilir, bu da bazen onlara ruhlarında dinleyecekleri bir şarkı verir ve ideal müziğin melodisiyle eksik oldukları ışığı telafi eder gibi görünür.. "Körlük," der Hugo, "Sonsuz'un derin uyumuna eren bir mağaradır."

3

körlükle beraber gelen bu mistik "altıncı his" kavramı, Muhtemelen popüler kurguda kör dedektiflere ve araştırmacılara sıkça yer verilmesini açıklar. "Dördüncü

boyut" ta yaşamaktan bahseden Max Carrados, ilk olarak 1914'te ortaya çıkmıştı ve bin dokuz yüz yirmiler boyunca bir dizi insanüstü kaçışta varlığını sürdürmeye devam etti. 1915'te bir başka kör hafiye geldi, "hiçbir vakayı kaybetmeyen" olağanüstü Damon Gaunt. 4 yine Clinton H. Stagg'ın beyni olan "Thornley Colton, "Kör Dedektif" ve yine özel nitelikleri ölümsüz bir gömlek kitap düzyazısında ortaya konan, gözsüz tüm özel gözlerin en ünlüsü Yüzbaşı Duncan Maclain:

" öldürmek için sesle ateş etmek, müthiş bir hassasiyetle satranç oynamak ve elbette karşı cinsin kalbini hızlandırmak, Kaptan Maclain eleştirilenlerin koşulsuz takdirini kazanmıştı." 5

Yazar bile kahramanın dehasına kapılmıştı: "Duncan Maclain'e sıradan ölümlülerin sahip olduklarından biraz daha büyük güçlerin bahsedilmiş gibi görüldüğü anlar vardı. Böyle anlar kendisini endişelendirmişti" diye yazmaktadır.

Bunlar Bizi de endişelendirebilir; çünkü anormal veya doğaüstü güçlerle ilgili bütün bu hurafeler, dünya dışı ve farklı, doğal olmayan ve tuhaf kör kişi stereotipini azaltmamakta, Daha da kötüleştirmektedir.

Bu sadece doğru olmadığı gibi, aynı zamanda körler için derin bir kötülüktür; çünkü kör bir kişinin başarabildiği her şeyin kendi yeteneğine değil, körlüğün doğasında var olan bir sihire bağlı olduğunu ileri sürer. Bu mükafatlandırıcı güçler varsayımı, kör kişiyi olağan insanların normal, sıradan, gündelik dünyasından bir kalem darbesiyle uzaklaştırır ve onu bir anormallik belirsizliğine sokar. Olağanüstü ya da normal altı fark etmez, sorumluluğu yoktur, hakları yoktur ve toplumdaki yoksundur. uzun süredir bu ikinci sınıf statüsü bakışıyla yeterince idare edildik. Oyun bitti. Artık sihirli güçler ve telafiler istemiyoruz. Yurttaş ve insan olarak haklarımızı istiyoruz ve onlara sahip olma amacındayız!

Maclain'in güya tüm cazibesine ve yeteneğine rağmen, herhangi bir kızla asla olmaması dikkate değerdir. Yazar açıkça onu aşk, seks ve evlilik gibi normal insan ilişkileri için uygun bulmaz. Max Carrados, önünde memnuniyetini ifade eden bir tanıdığına yanıt verirken bunu şöyle ifade etmiştir: "Körlük güvene davet eder. Biz yarışın dışındayız, çünkü bizim için insanla rekabet yoktur." 7

Bu mükafatlandırıcı güçler kavramının körlüğün bir ödülü olduğu doktrini, bir iltifat değil, hakarettir. Başarılarımız için tüm itibarımızı ve başarısızlıklarımızın tüm sorumluluğunu elimizden alır. Toplumu, koşulları eşitleme ya da fırsatlar sunma veya kendimize faydalı olmamıza yardım etme yükümlülüğünden incelikle sıyıdırır.

Sonunda, bizi çevremizdeki toplulukta düzenli, rekabetçi ve katılımcı bir yaşam sürdürme kapasitesinden yoksun bırakır. Kısacası, kör (bu görüşe göre) olağanüstü olabilir, ancak biz asla sıradan olamayız. Buna inanmayın! Bizler normal insanlarız, ne özellikle kutsanmışız ne de özellikle lanetliyiz—ve bu karşıt kurmaca sona ermelidir! İstedığımız şey hurafeler ya da sihirli güçler değil, özgür insanlar olarak haklarımız, yurttaşlar olarak sorumluluklarımız ve insan olarak onurumuzdur.

Olumsuz olsa da, bu mükafatlandırıcı güçler imgesi, kurgu ve fantezi edebiyatında geçen diğerlerinden daha az zararlı ve yıkıcıdır.

Hepsinden en zarar verici, aynı zamanda en eski ve en kalıcı olanı ise, tam bir trajedi olarak körlük teması, yani eski İbranice'de özetlenen "Kör insan bir ölü gibidir imgesidir." Yunan trajedi oyunlarının Oedipus dizisi, yaşarken ölmek klişesini en uç noktaya taşımıştır. Böylece, kralın kendi gözlerini

çıkardığı "Oedipus Rex" de şu ifade yer alır: Kör yaşamaktansa ölü olmak daha iyidir. "Bununla birlikte, tam bir felaket olarak körlüğe ilişkin bugün "sözün özü" olarak sayılabilecek son sözü söylemek, kendisi de kör olan bir İngilizce kalmıştır. John Milton, Samson Agonistes'de şöyle demektedir:

Düşmanlar arasında kör, zincirlerden, Zindandan ya da dilenciden veya bir ayağı çukurda yaştan daha kötüdür! ... artık insanın ya da solucanın En iğrenç olur;

İşte en iğrenç benden üstündür, Sürünür, yine de görür, Ben, aydınlıkta karanlığa, gündelik sahtekarlığa, horlanmaya, tacize ve yanlışa maruz kalırım,

İçeride veya dışarıda, yine bir aptal olarak, Başkalarının iktidarı altında , asla benim olmayan; zoraki yarı yaşıyor gibiyimdir, yarıdan fazla ölü ... yürüyen bir mezar.

Bu destansı şiirde en çarpıcı olan şey, felaket kavramının varlığı değil (bu beklenebilirdi), başka herkesten çok yazarın Milton olması gerçeğidir. En büyük eserleri ("Kayıp Cennet" dahil) körlüğünden sonra yayınlandı. O halde neden böyle davrandı? Cevap basit: Biz körler kendimizi başkalarının bizi gördüğü gibi görme, Aksini bilsek bile, sınırlılıklarımıza ilişkin kamusal bakışı kabul etme eğilimindeyiz. Böylece, bu sınırlılıkların gerçeğe dönüşmesine yardımcı oluyoruz. Edebiyat ve geleneğin dayatmalarının ihanetine uğrayan Milton, (sırayla) kendisine ve kör olan herkese ihanet etti. Aslında klişeyi tahkim etti, pekiştirdi ve bunu, zıttındaki kendi kişisel deneyimine rağmen yaptı. Edebiyatın etkisi gerçekten çok güçlüdür!

Bir felaket olarak körlük kavramı Milton ile bitmedi. Schiller'in on sekizinci yüzyıl oyunu "William Tell", bize kör olmuş ve dilenci olmaya zorlanmış yaşlı bir adamı göstermektedir. Oğlu şöyle söyler:

Ey göz nuru, Cennetin tüm armağanlarının en kıymetlisi, en iyisi! ... Ve o tüm günlerini sonsuz karanlıkta geçirmek zorunda! . . Ölmek hiçbir şeydir. Ama yaşıyor olmak ve görmemek, Ah, bu gerçekten sefalet! 9

Bir asır sonra, felaket konsepti her zamanki gibi popülerdi. Kipling'in, Sönen Işık adlı kitabında, körlüğün ölümden daha kötü olduğunu söyleme fırsatı kaçırılmamıştır. Kahraman, Dick Helder, kör olacağını öğrenince şöyle der: "Bu yaşarken ölüm... Karanlığa hapsolacağız... ve kimseyi göremeyeceğiz ve yüz yıl bile yaşasak istediğimiz hiçbir şeye sahip olamayacağız." 10 Kitabın ilerleyen kısımlarında, tüm dünyaya öfkelenir, çünkü " dünya canlıydı ve görebiliyordu, oysa o, Dick, helak olmuş kör bir ölüydü, en iyi durumda, dostlarına yükü." 11 Ve bu kendine acıyan karakter sonunda kendini öldürtmeyi, (tüm kaygıların yüreğine su serpercesine) başardığında Kipling'in onun hakkında söyleyebileceği en iyi şey şuydu:

" Şansı, sonunda kafasının içinden geçen nazik bir kurşunun taçlandıran merhametine kadar bile beklemişti."12

"Sabrın Sonu"nda Joseph Conrad, kör yaşamaktansa daha çok tercih edilen bir kader olarak Kaptan Whalley'i boğarak öldürür. D.H. Lawrence'ın "Kör Adam" adlı eserinde, Maurice adında, bütün umutsuzluğunun ve kederinin, hiçbir gelecek ümit kırıntısıyla teskin edilemediği kör bir savaş gazisi vardır; ve Rosamond Lehmann'ın, "Valse Davet" romanında sunulan karakter, Lawrence'ınkinin daha iyisi, daha doğrusu daha kötüsüdür. Savaşta kör olmuş kahraman, saygın bir hayat yaşıyor gibi görünse de, sanki nereden bakılırsa bakılınsın yürüyen bir cesetmiş gibi tasvir edilmiştir. Bize "öldürülen gençliğinden doğan yalan bir hayat" sürdürdüğü anlatılır. Bir şekilde eski sevgilisiyle dans etmek için bir araya geldiklerinde, bu üzücü bir görüntüdür: "Kız onunla dans etti" der yazar, "aşk ve kederle. Kızı kendine yaklaştırdı ve ondan çok uzaktaydı. müzikten uzak, metfun ve kayıtsız. Kız onun gençliği ve ölümüyle dans etti."13

Bu gibi yazarlar için, sözde körlük trajedisi o kadar dayanılmazdır ki, sadece iki çözüm hayal edilebilir: ya kurban iyileştirilmeli ya da öldürülmelidir. Bunun tipik bir örneği, Susan Glaspell'in yazdığı "The Glory of the Conquered" üzerine yazılmış sert bir eleştiride, "kitabın sonunda kahramanını öldürmek, sorunun epey kolay bir çözümü, ama muhtemelen yazar onunla başka ne yapacağını bilmiyordu" sözleriyle gösterilmiştir.

Şimdi trajediyi bırakıp aptallığa ve çaresizliğe geçelim. Kör insanın, bir eğlence figürü ve alay konusu edilmesi, kuşkusuz hokkabazlık ve güldürü kadar eskidir.

Orta Çağ'da bu rol, uzun yıllar bayramlarda kıyafetleriyle toplanan kör dilencilerce oynanır, anlaşılmas sesler çıkarırlar, garip hareketler yaparak taşralı görgüsüzleri

eğlendirirlerdi. Bu genel eğlenceyi yansıtan Chaucer ("Tacirin Hikayesi"nde), yaşlı ve kör kocasını yürüyüşe çıkarırken bir ağaçta sevgilisiyle buluşarak onu aldatan genç kadını konu alır. Chaucerian dönüş, çift, dallarda sevişirken yaşlı adamın aniden görüşünü geri kazanmasıyla gerçekleşir- bunun üzerine zeki kız, aşk davranışının yalnızca onun görüşünü geri kazanması amacıyla olduğunu açıklar.

Shakespeare de bir o kadar kötüdür. "Kral Lear" daki kör Gloucester'ı o kadar sersem ve çaresiz gösterir ki, her şeye ikna edilebilir ve herhangi bir hile ile kandırılabilir. Eski Ahit'te, Yakup keçi postuna bürünerek babası İshak'a kendini Esav olarak tanıtır ve babasına, yemek istediği geyik eti yerine oğlak eti koyar- bütün bunlar, görme duyusunun yanı sıra geri kalan duyularını da kaybetmişe benzeyen yaşlı adamca zerre farkedilmez. "ÇN1: Esav, Yakup'un erkek kardeşidir."

Kör insanların kandırılmasının alışılmadık derecede kaba bir örneği, on altıncı yüzyıl "Der Euienspiegel mit den Blinden" oyununda bulunur. Kahraman, üç kör dilenciyle tanışır ve onlara yiyecekleri ve yakındaki bir handa kalmaları için değerli bir para sözü verir; ama hepsi paraya uzandığında , hiçbirine vermez ve her biri diğerinin parayı aldığını zanneder. Sözde "komik son" u hayal edebilirsiniz. Hana gidip bol bol yemek yedikten sonra, hancı hesabı ister ve bunun üzerine kör dilencilerin her biri diğerini yalan söylemekle, hırsızlıkla ve çeşitli suçlarla itham eder. Hancı, "Siz herkesi

dolandırıyorsunuz!" Diye bağırır- üçünü domuz ahırına kapatır ve karısına yakınlıkla kapıyı kilitler: " Onlarla ne yapalım, boşuna bu kadar çok yedikten ve içtikten sonra cezasız mı kalsınlar?. Ama onları tutarsak, bitler ve pireler bulaştıracaklar ve onları beslememiz gerekecek. Keşke darağacında olsalardı. " 15 oyun"mutlu bir sonla" biter , ama körlerin karakterine dair varlığını sürdüren imge şudur: suçlu ve yozlaşmışlardır, bulaşıcı ve kirlidirler, şaşkın ve sersemdirlar, yabancı bir ortamda evsiz ve çaresiz dolaşırlar. Kader kitaplarının adı pekala "Avanağın seyahatleri" olabilir. "ÇN2: konuşmacı, burada bir söz oyununa başvuruyor ve "Gullible's Travels/Avanağın Seyahatleri" ifadesiyle "Gulliver's Travels/Gülliver'in Seyahatleri"ne göndermede bulunuyor." "ÇN3: book of life/kader kitabı/ Levh-i Mahfûz." Çaresiz kör adam evrensel bir klişedir. Maeterlinck'in "The Blind" adlı oyununda, felsefi bir noktaya değinmek için tüm karakterler kör olarak tasvir edilmiştir; ama sahnede ortaya çıkan hava , elle tacizin, inilti seslerinin ve yakalamanın olduğu saçma bir tablodur.

Körlük hakkındaki gerçeğe karşı en kötü kabahatlılerden biri, "La Symphonie Pastorale/Pastoral Senfoni"nin günümüzün ünlü Fransız yazarı Andre Gide'dir. Romanın kör bir eleştirmeni bunu çok iyi anlatmıştır: "Papaz onu eğitmeye başlamadan önce, on beş yaşındaki Gertrude, düpedüz bir aptalın tüm işaretlerini taşımaktadır. Bu, onun körlüğünün bir sonucu olarak açıklanmaktadır... [Gide], fiziksel görüş olmadan kişinin hakikati gerçekten bilemeyeceğini iddia etmektedir. Gertrude, papazın onun için yarattığı iyi, saf dünyada mutlu bir şekilde yaşamaktadır... O, gerçek dünyadaki kötülük ve acı hakkında neredeyse hiçbir şey bilmemektedir. O, görmediği için Günahı bilinçli olarak bilemez, yasak meyveyi yemeden önceki Adem ve Havva gibi, mutlulukla cahildir. Ancak görüşü yerine geldiğinde, kötülüğün ne olduğunu gerçekten bilir ve günahı tanır. O zaman, işlediği günah nedeniyle günah olduğunu bilmeden papazla yaptığından perişan olur ve intihar eder. "16

Edebiyatta körlük sadece aptallık olarak değil, aynı zamanda katıksız şeytaniliğin enkarnasyonu olan kötülük olarak da tasvir edilmiştir. En iyi bilinen örnek, Stevenson'un "Hazine Adası"ndaki yaşlı korsan "Kör Pew" dir. Genç kahraman Jim Hawkins, Pew ile ilk karşılaştığında, bu "korkunç, yumuşak dilli, kör yaratıktan" "daha korkunç bir figür" görmediğini hisseder ve Pew çocuğu pençesine aldığı anda, Jim "hiç bu kadar zalim, soğuk ve o kör adamınki kadar çirkin bir ses duymadığımı" düşünür. 17

Kötü kör insantemasının çok daha eski bir versiyonu, on altıncı yüzyılın pikaresk roman türündeki "Lazarillo de Tormes" te görülür. Lazarillo, kötülüğün cisimleşmiş hali olan yaşlı bir kör adama rehberlik eder. "Kör adam çocuğa kulağını bir heykele koymasını ve tuhaf bir sesi dinlemesini söylediğinde, Lazarillo bu isteğe uyar. Sonra yaşlı adam çocuğun kafasını sertçe taşa çarpar, bu yüzden çocuğun kulakları üç gün boyunca çınlar..... ."18

Çağlar boyunca, körlük ve acımasızlık arasındaki bağlantı, yazarlar için neredeyse karşı konulamaz hale gelmişti ve bu, izleyicilerde olumlu bir karşılık bulmuştu - izleyiciler, zaten folklor ve masal yoluyla körlüğün insanlardaki en kötüyü ortaya çıkardığına inanmaya şartlanmışlardı. Körlerin, genel olarak maruz kaldıkları gündelik insafsızlık düşünüldüğünde, bu tür aşağılık tipler de uygun bir mazeret ve gerekçe sağlamıştı. Sonuçta, eğer körler rezil ve iğrenç kimselerse, buna göre davranılmalı, merhamet israf edilmemelidir.

Şimdi de Kusursuz kötülük olarak körlük temasının tam tersini, yani mükemmel erdem olarak körlük temasını ele alalım. İlk bakışta bu iki popüler klişe çelişkili görünmektedir; ama onları aynı sahte madalyonun iki yüzü olarak tanımak için büyük bir

psikolojik kavrayış gerekmez . Ortak noktaları, körlüğün, mağduru hayatın ve insanlığın sıradan boyutlarından koparan dönüştürücü bir olay olduğu fikridir.

Körlük, ya günahın ve şeytanın ya da meleklerin ve ışık halkalarının ürünü olmalıdır. Laura Richards'ın aynı adlı romanındaki Melody ikinci türdendir:

Bize, "kör çocuğun" "hayatı eliyle dokunarak bildiği anlatılır. Ormandaki her ağacı kabuğundan tanır; ne zaman ve nasıl çiçek açtığını bilmektedir. Melody'den tek bir seslenişle, köyde kendi hanımından veya efendisinden ayrılmayacak kedi veya köpek yoktur. " 19 O sadece erdemli değil; olağanüstüdür. Yanan bir binadan bir bebeği çıkarır, şarkı söyleyerek hastaları iyileştirir ve alkolikleri içki lanetinden kurtarır.

Bu çok tuhaf ve en tuhafı, bu saçma yaratığın, körlerin öncü eğitimcisi Samuel Gridley Howe'nin kızı Laura Richards'ın icadı olmasıdır. Tıpkı Milton gibi, Bayan Richards da işin doğrusunu biliyordu. Gelenek ve görenek, folklor ve edebiyat güçleri tarafından ihanete uğramıştı. Karşılığında kendisine ve körlere ihanet etti ve klişeyi pekiştirdi. Hepsinden kötüsü, hiç şüphesiz ne yaptığının farkında değildi ve kendini körlerin iyilikçisi ve davalarının savunucusu olarak görüyordu. Cehalet gerçekten tüm trajedilerin en büyüğüdür.

Tüm romantik yanılsamaların en sorunlusu, körlüğün sadece kılık değiştirmiş bir lütuf olduğu şeklindeki dindar görüştür. John G. Morris'in, "Wittenberg'in Kör Kızı" adlı kitabında genç bir adam, kahramana şöyle der: "Tanrı sizi, sadece kalbiniz daha parlak bir ışıkla aydınlanabilsin diye görmekten mahrum etti." Tanıdığım her kör kız, böyle aşağılayıcı saçmalıklardan dolayı genç adamın yüzüne tokadı basardı; ama bu kurgusal dışının cevabı asıl ifadeden de berbat: "biz kör insanların içimizde belki sizinkinden daha güzel bir dünya ve sizin güneşinizden daha parlak bir ışığımız vardır. "Sizce de öyle değil mi efendim?".? "20

Bu sakarine bulandırılmış tatlılık, bizi insanlığımızdan çıkarmakta, efsaneleri yaratmakta ve devamıza zarar vermektedir. "ÇN 4: sakarin/yapay tatlandırıcı" James Ludlow'un korkunç romanı "Deborah" da, "küçük kör kahin" Caleb vardır. Dickens'ın "Ocak Çekirgesi"nde, tarif edilemeyecek kadar tatlı ve asil kör kahraman Bertha vardır ve neredeyse bir embesil olarak görünmektedir. "Pompeii'nin Son Günleri"nde kendini feda eden Nydia ve Hall Caine'in romanı "Günah keçisi"nde Naomi vardır. Ama yeter! Bu, Işıksız tatlılık ve aydınlıksız edebiyattır.

Kurgu arşivindeki en eski ve en acımasız temalardan biri, günahın cezası olarak körlük kavramıdır. Böylece, Oedipus ensest ilişkiden ve Shakespeare'in Gloucester'ı zinadan dolayı

bir ceza olarak kör edilmiştir. Bu tema, çoğu kez bir tür arınma ayini olarak körlük stereotipi ile el ele gider; bu, geçmişe sünger çeken, insan karakterini saflığa ve iyiliğe dönüştüren bir eylemdir. Böylece, Kingsley'in "Westward Ho" romanında, bir yıldırım çarpmasıyla kör olan Amyas Leigh, anında bir dolandırıcıdan bir azize dönüştürülür.

Bu örnek olay örgülerinin çoğunda, çirkin bir leke gibi akıp giden - ve belki de hepsinin altında ince bir şekilde - insandışılaştırma, normal yaşam ve ilişkiler dünyasından bir tür sürgün olarak körlük imgesi yatmaktadır. Ne Dickens'in kör Bertha'sı ne de Bulwer-Lytton'un Nydia'sı, aşık olduklarında kendilerini herhangi birinin sevebileceğine dair en ufak bir düşünceye sahip değildir- keza okuyucu ve bu konuda romanlardaki diğer karakterler de öyle...

Kipling, "Onlar" adlı öyküsünde, büyüleyici ve görünüşte yetkin kör bir kadını, çocukları seven, ancak "elbette" kendi çocuğu olamayan Bayan Florence'ı anlatır. Kipling neden olamayacağını söylemez, ancak Bayan Florence'in, evli ya da çocuk yetiştiren kör bir kişiyi hayal edemediği açıktır.

Bayan Florence, ancak sihirli bir şekilde donatılmıştır. malikanesinde, mahallede ölen ve ardından ruh olarak kendisine gelen küçük çocukların hayaletleri tarafından çevrelenmiştir. Onun bir baykuş kadar kaçık olduğu sonucuna varmamız gerekmez-sadece o kördür ve dolayısıyla bu ürkütücü fantezilerine hakkı vardır.

Popüler edebi temaların sonuncusu, körlükle gerçek anlamıyla değil, hiciv ya da benzetme amacıyla sembolik olarak ilgilenenlerdir. Folklardan filme, körlük imgesi bir ölüm ya da lanetlenme biçimi olarak ya da başka türden görmeme türlerinin bir sembolü olarak tekrar eder ("görmenin yokluğunda insanlar mahvolur" sözünde olduğu gibi. H.G. Well'in klasiği "Körler Ülkesi"; yanısıra Paul Corey'nin "Körler Gezegeni"; ve Maeterlinck'in "Kör" kitapları bu türdendir. Conrad Aiken'in kısa öyküsünde, "Sessiz Kar, Gizli Kar" körlük bir şizofreni metaforu haline gelir.

Neredeyse tüm bu sembolik tutumlarda, körlüğün bir cehalet ve sersemlik durumu, normal algıların ve değerlerin tersine çevrilmesi ve ölümden daha kötü olmasa da eşit bir durum olarak ima edilen bir kabul vardır.

Geçmiş çağlarda, bu edebi geleneklerle körlerin yaşamları üzerinde yapılan tahribat geri alınamaz; ama gelecek henüz belirlenmiş değildir Ve hakikat aracının şekillendirdiği o geleceği biz belirleyeceğiz. Kendinin farkında olan ve kendine güvenen - ne mantıksız bir

şekilde kavgacı ne de gereğinden fazla mütevazı- esasen kendi kaderimizi belirleme zorluğunu göğüslemeliyiz. Kim olduğumuzu biliyoruz; ne yapabileceğimizi biliyoruz ve birlikte nasıl hareket edeceğimizi biliyoruz.

Öyleyse bu edebiyat incelemesinden ne öğrenebiliriz? Tüm bunların anlamı nedir? Birincisi, bugün körler ile çalışma alanında öne çıkan sözde "uzmanların" çoğunun beyanlarını ve yazılarını tamamen yeni bir bakış açısıyla ele alıyor. Bize (bu sözde "profesyoneller", bu Amerikan Körler vakfı ve HEW yandaşları , bu sözde bilimciler, hükümet yardımlarıyla, afilli unvanlarıyla ve etkileyici makaleleriyle) körlüğün sadece bir görme kaybı değil, aynı zamanda kişinin bütüncül bir dönüşümü, körlüğün sadece göz değil, aynı zamanda bir kişilik kaybı da olduğunu - bunun bir "ölüm", bireyin varlığına bir darbe olduğunu söylüyorlar.

Bize gözün bir seks sembolü olduğunu ve kör kişinin bu nedenle "tam bir erkek" ya da herhalde tam bir kadın olamayacağını anlatıyorlar. Bize birden fazla "eksikliğimizin ve kaybımızın" olduğunu söylüyorlar. 21

Amerikan Körler Vakfı, kişisel yönetimimiz için "banyo yapmamıza yardımcı olacak on altı adımın yer aldığı, elimizi çırpma ve başımızı sallama için özel teknikler içeren 239 sayfalık bir kılavuz kitap hazırlamıştır. Bu kılavuzda, Ekmeğimize yağ sürmek, ayakkabılarımızı bağlamak ve hatta "yukarı" ve "aşağı" kelimelerinin manalarını anlamak için ayrıntılı talimatlar bulunmaktadır. Bunların tümü federal yardımlarla ve bunun tam da yeni bir keşif ve modern düşünce olduğu direktmesiyle yapılmaktadır.

Ancak edebiyat incelememiz bunun doğru olmadığını ortaya koyuyor. Bunlar yeni kavramlar değil. Orta Çağ kadar aydınlanmamış, Oedipus Rex kadar eskidirler. Bilime gelince, insanın kadim karanlık korkusu kadar onlar da buna sahipler. Bunlar hakikat değil kurgudur; yeni gerçekler değil modern kılıklı ortaçağ büyücülüğü-bilgisayarlı mitolojidir. Federal vergilerimiz , teknolojimiz ve sayısız hükümet yardımlarımızla satın aldığımız şey, ilkel astrolojinin tükenmiş eski masallarının ve gecenin dehşetinin yalnızca bir yeniden ifadesidir.

Tabi NAC'ı (Körler ve Görme Engellilere Hizmet Eden Kurumlar için Ulusal Akreditasyon Konseyi) unutmayalım. NAC üyeleri ve onaylı yardakçıları bizim koruyucularımız ve bekçilerimiz gibi davranmaya çalıştıklarında, sadece Elizabeth döneminin "fakirlerin hamileri" gibi davranmış oluyorlar. Bize yıllarca şık kıyafetler giydirip,

anlamsız sesler çıkarmamız ve garip hareketler yapmamız için çabaladıklarında, sadece 600 yıl önceki taşra görgüsüzlerinin daha iyi bir zarafetle ve daha verimli bir şekilde yaptıklarını denemiş oluyorlar.

Aşağılık ve çaresizliğimize dair bu yanlış mitleri tanımadık, Büyülü güçler ve özel masumiyet ve saflık kavramını reddettik. Bizi geçmişte yaşamaya zorlayanlar işlerine baksalar iyi olur. İnsanlar özgürlüğü tattıktan sonra geri dönemezler. Eski korumacılığın vesayet statüsüne ve ikinci sınıf yurttaşlığa dönmeyeceğiz. Birçoğumuz (gören ve aynı şekilde kör), bunun olmasına müsaade etmeyeceğiz, Eğer yapmak zorunda kalırsak, sokaklara çıkıp çıplak ellerimizle mücadele edeceğiz.

Ve edebiyatın gücünü asla unutmamalıyız. Devrimler sokaklarda değil, kütüphanelerde ve sınıflarda başlar. Tarih boyunca böyle olmuştur. Örneğin Amerikan İç Savaşı'nın korkunç çarpışmalarında yazarlar ve şairler de mücadele etmiştir. Güney orduları Bull Run'a geldiklerinde, yanlarında Sir Walter Scott'u ve onlara inanmayı öğrettiği yaşam biçimini getirmişlerdi. Ivanhoe ve cesur King Richard, Stonewall Jackson'la birlikte Yanki'leri geri püskürtmek için hatlarda direnmişlerdi., Şairlerin hayalleri dışında savaş daha erken bitecekti. Kuzey birlikleri, yolu kapatan kanlı yollardan Richmond'a indiklerinde, yanlarında Cumhuriyet'in Savaş Marşı'nı ve Harriet Beecher Stowe'u götürmüşlerdi. Ateş ve taarruzlarıyla Güney hatlarını dağıtanlar, Tom Amca ve küçük Eliza idi. Ne Scott ne de Stowe'un, olanları tam olarak olduğu gibi aktarmaları önemli değildi. Anlattıklarına inanılıyordu ve inanmak onu gerçeğe dönüştürdü.

Edebiyat bizim karşımızda mı sorusuna mutlak bir cevap verilemez . Yalnızca geçmiş ele alırsak, cevap kesinlikle evettir. Geleneksel tarih gibi geleneksel kurgu, bunu öyle değilmiş gibi anlatmıştır. Kayda değer istisnalar olmasına rağmen, hikaye tekdüze ve olumsuz olarak aynıdır.

Bugünü düşünürsek, cevap karışıktır. Değişimin işaretleri bulunmakla birlikte eski klişeler ve yanlış imgeler hâlâ baskın olup- kendi çalışma alanımız olan körlükle ilgili "uzmanların" birçoğunun yazıları ve inançlarıyla pekiştirilmekte ve güçlendirilmektedir.

Geleceğe dönersek, cevap, gelecek, yaşamda olduğu gibi edebiyatta da - önceden değil, özkararlılıkla belirlenir. Yaşamlarımızı tek başımıza ve toplu olarak şekillendirdiğimiz gibi, edebiyatımızı da şekillendireceğiz. Körlük, ancak kendimizi yazarların bizi gördüğü gibi görürsek bir trajedi olur. Yazılanların muhtevası, son tahlilde, çağın vicdanını yansıtır.

Edebiyatın yapısı, bize tam olarak sunduğumuz şeyleri (olduğundan biraz daha büyük veya daha küçük görüntülerde) gösteren aynalardan oluşan bir salondan ibarettir. Bizim için zorluk, çağımızın bilincini yükseltmesine ve vicdanını yeniden biçimlendirmesine yardımcı olmaktır. Hayali Kurmacamızdan kurtulmalı ve onu hakikatle doldurmalıyız. O zaman gerçeğe uygun bir edebiyata ve gerçeğe uygun popüler bir körlük imajına ve kendimize dair imajımıza sahip oluruz.

Şiir, ruhun şarkısı ve gönlün dilidir. Özgür olma mücadelemizin dramasında-hareketimizin hikayesinde ve körlüklerin eski korumacılıkla, insanın kadim karanlık korkusundan kurtulma mücadelesinde – yazılmaları için haykıran destanlar ve söylenmeyi isteyen şarkılar var. Şairler ve romancılar sözleri yazabilirler ama müziği bizler yaratmalıyız.

Körlük tarihinde kritik bir zamanda bulunuyoruz. Eğer tereddüt edersek ya da geri dönersek, körlüğün trajedisi gerçekten büyük olacak. Ama tabii ki tereddüt etmeyeceğiz ve geri dönmeyeceğiz. Aksine, kalplerimizde neşe ve dudaklarımızda bir sevinç şarkısıyla ilerleyeceğiz. Gelecek bizimdir ve romancılar ve şairler bunu yazacak. Gelin! Barikatlarda bana katılın ve bunu gerçekleştirelim!

Dipnotlar

1. Ernest Bramah, "Best Max Carrados Detective Stories", p. 6.
2. Arthur Conan Doyle, "Sir Nigel", p. 102.
3. Victor Hugo, "The Man Who Laughs", p. 316.
4. Isabel Ostrander, "At One-Thirty: A Mystery", p. 6.
5. Baynard Kendrick, "Make Mine Maclain", dust jacket.
6. Ibid., p. 43.
7. Bramah, op. cit., p. 7.
8. John Milton, "The Portable Milton", pp. 615-616.
9. Friedrich Schiller, "Complete Works of Friedrich Schiller", p. 447.
10. Rudyard Kipling, "Selected Prose and Poetry of Rudyard Kipling", p. 131.

11. Ibid., p. 156.

12. Ibid., p. 185.

13. Rosamond Lehmann, "Invitation to the Waltz", p. 48, Jacob Twersky, "Blindness in Literature" kitabında alıntılanmıştır.

14. Jessica L. Langworthy, "Blindness in Fiction: A Study of the Attitude of Authors Towards Their Blind Characters," "Journal of Applied Psychology", 14:282, 1930.

15. Twersky, op. cit., p. 15.

16. Ibid., P. 47.

17. Robert Louis Stevenson, "Treasure Island", p. 36.

18. "The Life of Lazatillo de Tormes", Magill's "Masterplots" eserinde özetlenmiştir, p. 2573.

19. Laura E. Richards, "Melody", pp. 47-48.

20. John G. Morris, "The Blind Girl of Wittenberg", p. 103.

21. Reverend Thomas J. Carroll, "Blindness: What It is, What It Does, and How to Live With It". Bu kitap, tümüyle körlük kavramını birden fazla "eksikliği ve kaybı" ile bir ölüm olarak ele alır.

22. American Foundation for the Blind, Inc., "A Step-by-Step Guide to Personal Management for Blind People". Bu kitabın tamamı, körlerin günlük yaşam rutinlerinin çözümüne "nasıl yapılacağıyla" ilgili ayrıntıların listesiyle doludur.

23. Edebiyatın raflarında şurada burada bulunabilecek onuncu bir tema vardır- edebi kasvet içinde bir tünelin sonundaki bir ışık gibi öne çıkan nadir ve geçici bir görüntü... Bu gerçek görüntü, hiç yoksa Charles Lamb'in, sadece normal bir şekilde yetkin değil, aynı zamanda normal bir biçimde huysuz yaşlı bir kör kadını anlatan "Rosamund Gray" öyküsü kadar eskidir. Bu imge, Sir Walter Scott'un iki romanı olan "Old Mortality" ve "The Bride of Lamnamoor" da göze çarpmaktadır. Her ikisinde de kör insanlar gerçekçi ve duygusallıktan uzak bir şekilde tasvir edilmektedir. Wilkie Collin'in Collins'in, Diderot'un "Körler Üzerine Mektup" (hataları olmakla beraber kavrayışı için dikkate değer bilimsel bir incelemedir), üzerine ciddi bir çalışma yapmasından sonra yazdığı "Zavallı Bayan Finch" de yazarın en

azından bilgi ve yeteneği ölçüsünde, yine açıkça görülmektedir. Charles D. Stewart'ın, kör olan önemli bir karakterin olduğu "Valley Waters" romanında yine bu imge karşımıza çıkar-onun hakkında ne mucize havası, ne gizem, ne aşırı üzüntü, ne şeytanlık veya ne de özel güçler vardır, aslında olan doğallık ve normalliktir. Benzer şekilde, H. Weir Mitchell, yaşamdan aldığı "Far in the Forest" adlı romanında, bize, "elli yaşında görüşünü kaybetmiş ama yine de ormancılardan en iyileriyle balta sallayabilen" Philetus Richmond adında yaman ama tümüyle tanınabilen bir karakteri anlatmaktadır.

BIBLIOGRAPHY

- American Foundation for the Blind, Inc., "A Step-by-Step Guide to Personal Management for Blind People", New York, 1970.
- Barreyre, Gene, "The Blind Ship", New York, Dial, 1926.
- Bramah, Ernest, "Best Max Carrados Detective Stories", New York, Dover, 1972.
- Bronte, Charlotte, "Jane Eyre", New; York, Dutton, 1963.
- Caine, Hall, "The Scapegoat", New York, D. Appleton and Company, 1879.
- Carroll, Reverend Thomas J., "Blindness: What It Is, What It Does, and How To live With It", Boston, Toronto, Little, Brown and Company, 1961.
- Chaucer, Geoffrey, "Canterbury Tales", Garden City, translated by J.U. Nicolson, 1936.
- Collins, Wilkie, "Poor Miss Finch", New York, Harper and Brothers, 1902.
- Conrad, Joseph, "The End of the Tether", Garden City, Doubleday, 1951.
- Corey, Paul, "The Planet of the Blind", New York, Paperback Library, 1969.
- Craig, Dinah Mulock, "John Halifax, Gentleman", New York, A.L. Burt, nd.
- Davis, William Stems, "Falaise of the Blessed Voice", New York, The Macmillan Company, 1904.
- Dickens, Charles, "Barnaby Rudge", New York, Oxford University Press, 1968.
- , "Cricket On the Hearth", London, Oxford University Press, 1956.

- Diderot, Denis, "Lettre sur les Aveugles", Geneva, E. Droz, 1951.
- Doyle, Arthur Conan, "Sir Nigel", New York, McClure, Philips and Company, 1906.
- Gide, Andre, "La Symphonie Pastorale", Paris, Gallimard, 1966.
- Glaspell, Susan, "The Glory of the Conquered", New York, Frederick A. Stokes Company, 1909.
- Hugo, Victor, "The Man Who Laughs", New York, Grosset and Dunlap, nd.
- Kendrick, Baynard, "Make Mine Maclain", New York, Morrow, 1947.
- Kipling, Rudyard, "Selected Prose and Poetry of Rudyard Kipling", Garden City, Garden City Publishing Company, 1937.
- Kingsley, Charles, "Westward Ho!", New York, J.F. Taylor and Company, 1899.
- Lamb, Charles, "The Tale of Rosamund Gray and Old Blind Margaret", London, 1798.
- Langworthy, Jessica L., "Blindness in Fiction: A Study of the Attitude of Authors Toward their Blind Characters," "Journal of Applied Psychology", 14:282, 1930.
- Lawrence, D.H., "England, My England and Other Short Stories", New York, T. Seltzer, 1922.
- Lehmann, Rosamond, "Invitation to the Waltz", New York, 1933.
- "Life of Lazarillo de Tormes", 1553, summarized in Magill, Frank Nathen, "Magill's Masterplots", New York, Salem Press, 1964.
- London, Jack, "The Sea Wolf", New York, Grosset and Dunlap, 1904.
- Ludlow, James M., "Deborah, A Tale of the Times of Judas Maccabaeus", New York, Fleming H. Revell Company, 1901.
- Lytton, Bulwer, "The Last Days of Pompeii", Garden City, International Collectors Library, 1946.

Maeterlinck, Maurice, "The Plays of Maurice Maeterlinck", translated by Richard Hovey, New York, Duffield, 1908.

Marryat, Frederick, "The Little Savage", New York, E.P. Dutton and Company, 1907.

Milton, John, "Paradise Lost", New York, Heritage Press, 1940.

-----, "The Portable Milton", New York, Viking Press, 1949.

Mitchell, H. Weir, "Far in the Forest", New York, Century Company, 1899.

Morris, John G., "The Blind Girl of Wittenberg", Philadelphia, Lindsay and Blakison, 1856.

Ostrander, Isabel, "At One-Thirty: A Mystery", New York, W.J. Watt, 1915.

Richards, Laura E., "Melody", Boston, Estes and Lauriat, 1897.

Sachs, Hans, "Der Eulenspiegel mit den Blinden".

Schiller, Friedrich, "William Tell", translated by Robert

Waller Deering, Boston, Heath, 1961.

-----, "Don Carlos, Infant of Spain", translated by Charles E. Passage, New York, Ungar Publishing Company, 1959.

Scott, Sir Walter, "Old Mortality", London, Oxford University Press, 1925.

-----, "The Bride of Lammamoor", London, Oxford University Press, 1925.

Shakespeare, William, "King Lear", New Haven, Yale University Press, 1947.

Sophocles, "Oedipus Rex", translated by Robert Fitzgerald and Dudley Fitts, New York, Harcourt Brace, 1949.

-----, "Oedipus at Colonnus", translated by Charles R.

Walker, Garden City, Anchor Books, 1966.

Stagg, Clinton H., "Thornley Colton, Blind Detective", New York, G. Howard Watt, 1925.

Stevenson, Robert Louis, "Treasure Island", Keith Jennison large-type edition, New York, Watt, nd.

-----, "Kidnapped", New York, A.L. Burt, 1883.

Stewart, Charles D., "Valley Waters", New York, E.P. Dutton and Company, 1922.

Twersky, Jacob, *Blindness in Literature*, New York, American Foundation for the Blind, 1955.

Wells, H.G. "The Country of the B@d," *Strand Magazine*, London, 1904.

West, V. Sackville, *The Dragon in Shallow Waters*, New York, G.P. Putnam's Sons, 1922.

Şimdi Birey Mi Olduk?

Meral Sözen

meralsozen1@gmail.com

Sayı: 83, Ocak 2021

Sevgili dostlar, henüz “engelli kardeşim” ifadesinin üsttenciliğini anlatamamışken, son zamanlarda bir başka söz kalıbı kulağımı ve zihnimi tırmalıyor. Engelli veya kör dedikten hemen sonra adeta bir zorunlulukmuş gibi yanına ekleniveren “birey” sözcüğünden bahsediyorum.

Engelli kardeşim ifadesine göre ilk bakışta daha az dikkat çekiyor olabilir, bu bakımdan daha sinsî ama daha masum değil.

Şu iki cümleye bir bakmamızı rica ediyorum.

Kör bireyler gün geçtikçe istihdamda kendilerine daha çok yer buluyorlar.

Körler gün geçtikçe istihdamda kendilerine daha çok yer buluyorlar.

Birinci cümledeki birey ifadesi ilk bakışta pek de kulağımızı tırmalamıyor olabilir ama söyler misiniz bana, buradaki birey sözcüğü cümleye ne anlam katıyor? Daha mı şık duruyor? Ya da cümleye daha ciddi bir hava mı katıyor? Belki evet... Ama durum bundan ibaret değil.

Birey sözcüğü son zamanlarda ötekileştirmeden ötekileştirmenin gizli bir sembolü olarak kalıplaşmaya başladı. Örneğin sağduyusuna güvendiğim bir yazardan şu satırları okuyorum: “Tüm ezilenlerin, kadınların, çocukların, işçilerin, engelli bireylerin haklarını

savunacağız. Nedir acaba burada kişiyi “engelli birey” demeye iten sebep? İşçi bireyler, kadın bireyler diyor muyuz?

Benzer bir durum LGBTİ bireyler için de söz konusu. Bakınız cümlede LGBTİ bireyler dediğimde hiç sıırtmadı. Nasıl oluyor da belli bir kimliği işaret ederken yanına birey ifadesini ekleme gereksinimi duyuluyor ve bu durum hiç de tuhaf durmuyor?

Çünkü zaten bir ötekinden bahsediyorsak o grubu daha da belirginleştirici, ayırıcı bir takım söz tamlamalarıyla iyice bir etiketlemiş oluyoruz. Oysa hiç de öteki olmayan bir grubu

işaret ederken bu birey sözcüğünü eklerseniz oldukça tuhaf ve gereksiz durur. Örnek: “Beyaz tenli bireyler güneşten daha çok etkileniyor.”

Okuduğum bir haberde de diyor ki, “Düzensiz kaldırımlar engelli bireylerin rahat hareket etmesini güçleştiriyor.” Bir başka haberde de şöyle bir ifade var, “İstanbul trafiği şoförlerin stres oranlarını arttırıyor.” “Şoför bireylerin” demiyor mesela?

Yine benzer bir durum Roman vatandaşlar için de mevcuttur. Kendilerinden bahsederken “vatandaşlar” diye bir ekleme yaparız hemen yanına. Sadece Romanlar desek rahat etmeyiz niyeyse, illa onların da vatandaş olduğunu vurgulamamız gerekir. Ama Laz vatandaşlar, Türk vatandaşlar falan demeyiz mesela.

Bu durumun sebebine gelince, öyle kimlik grupları vardır ki kendilerinden bahsederken dahi tedirginlik duyulur. Hala pek çok kişi şöyle rahat rahat “körler” diyemiyor ne yazık ki. kör bireyler diyerek bir tür dilde inceltmeye gitme gereği duyuyor. Tabii bu tedirginlikte yanlış bir şey söylemiş olur muyum kaygısının da etkisi var. Bu nedenle birey gibi anlamca olumlu bir sözcük çabucak kalıplaşıyor.

Başta bu eğilimin o kadar masum olmadığını söylemiştim. Çünkü “birey” yardımcı sözcüğüyle kullanma gereksinimi duyduğunuz kimliği, bu şekilde yeniden ötekileştirmiş oluyorsunuz. Hiç gerek yokken akademik bir üsluba yönelmiş, o grubun sınırlarını belirginleştirerek ayrı bir kategori olarak işaret etmiş oluyorsunuz. Eğer siz herhangi bir metinde, “gören bireyler, sarışın bireyler, öğrenme güçlüğü olmayan bireyler” vb. demiyorsanız; “kör bireyler, otizmli bireyler, yeti farklılığı olan bireyler” vb. de dememelisiniz.

Belli kimlikleri ifade ederken duyulan bu tedirginlik, bu inceltme çabası, bu yeniden sınırları keskinleştirme hamlesi, hiç şüphesiz ki konuşan kişinin bu kimliklerle arasına koyduğu bir mesafenin ürünüdür.

Doya doya, rahat rahat konuşalım. Körler vardır, eşcinseller toplumun ana unsurlarındandır, Romanlar tüm etnik kimliklerle eşit haklara sahiptir...

Boş Bir Kaseti İşler Gibi Çocuklara Farklılıkları Anlatmak

Nurşen Korkmaz

nsunarkorkmaz@gmail.com

Sayı: 83, Ocak 2021

Geçtiğimiz günlerde nöbetçi eczane ararken sokakta oyun oynayan çocuklara “x marketin nerede olduğunu biliyor musunuz çocuklar” Diye sordum. Eczane ararken niye marketi soruyorsun dediğini duyar gibiyim. Hemen söyleyeyim. Nöbetçi eczaneye gitmeden önce telefon ettim ve tarif istedim. Telefonu açan kişi bana hangi otobüse binip hangi durakta inmem gerektiğini söyledi ve x marketin hemen yanındayız demişti. Çocuklardan biri” Abla market şu ilerde, biz sana yardım edelim mi?” Diye sorunca, “Yok çocuklar ben bulurum, siz evinizin yanından uzaklaşmayın. Ne kadar uzaklıkta olduğunu söylemeniz yeter desem de “ Abla market uzak değil. Burası bizim mahallemiz. Sürekli gezdiğimiz yerler dediler ve benimle birlikte yürümeye başladılar. Sonra çocuklardan biri “Abla sen neden tek başına çıktın” Diye sordu. İşte bu soru bana bu yazıyı yazdırdı.

Ne kadar da tanıdık bir cümle değil mi. Eminim çoğunuza defalarca sorulmuştur neden tek başına çıktın, kimsen yok mu senin diye. Bu olayda farklı olan şey sorunun bir yetişkin tarafından değil, çocuk tarafından sorulmuş olması. Çocuk kör birinin tek başına dışarıda gezmesinin, bir yerden bir yere yalnız gitmesinin doğru bir davranış olmadığını sanıyor olmalı. Eğer körsen tek başına dışarıda olmamalısın. Kaybolursun, araba çarpar, düşersin, gideceğin yeri bulamazsın falan filan. Pekiyi bu yaşta bu yargıya nasıl varıyorlar. Doğuştan getirdikleri bir bilgi değil ya. Ebeveynlerinden ya da çevresinden öğrendikleri bir şey olmalı.

Hep denir ya ağaç yaşken eğilir diye. İşte çocuklara ön yargısız oldukları ve boş kaset gibi her bilgiyi almaya açık oldukları dönemde verdiğimiz bilgiler çok önemli. Eğer onlara her bireyin farklı olduğunu, herkesin farklı becerileri olduğunu, herhangi bir işi biz nasıl yapıyorsak başkalarının da aynı şekilde yapmak zorunda olmadığını, her bireyin kendine göre farklı yöntemlerinin olduğunu, herkesin eşit olduğunu anlatıp öğretebilirsek ne çocukken ne de büyüdüklerinde böyle bir soru sormazlar. Kör birinin beyaz bastonu ile istediği bir yere tek başına gidebileceğini, herhangi biri tarafından koruyup kollanmasının gerekmediğini, herkes kadar sıradan olduğunu, asıl gereksinimin erişilebilirlik olduğunu anlatsak çocuklarımıza.

Ama önce büyüklerin yani yetişkinlerin bunu böyle algılaması ve davranışlarına yansıtması gerekir.

Benim oğlumun kör veya başka yeti farkı olan birine böyle bir soru sorduğunu hiç duymadım. Elinde beyaz bastonuyla yürüyen bir köre rastladığında tuhaf bakışlar attığına denk gelmedim. Bu benim oğlumun çok zeki olduğundan veya benim kör bir anne olmamdan kaynaklanmıyor. Ebeveyni kör olduğu halde yeti farkı olan bireylerin başkalarına bağımlı, muhtaç, eksik ve acınası bireyler olduğu yargısına varan çocuklar olduğunu biliyorum. Toplumdaki yetişkin bireylerin, körlerin beyaz bastonları ile her yere tek başına gidebileceğini, önündeki engelleri bastonu ile fark edebileceğini, bastonunun ona kılavuzluk ettiğini, herhangi bir yere giderken kendisi gibi onun da yanında birisinin olmasının bir zorunluluk olmadığını bilincinde olsa ve bunu çocuklarıyla paylaşırsa, o çocuk böyle bir soru da sormaz. Çünkü bilir ki, tek fark gözü yerine bastonunu kullanmasıdır.

Toplum tarafından ötekileştirilmek istemiyorsak, sen tek başına nasıl gelip gideceksin gibi sorulara daha az maruz kalmak, hem eğitim hem de iş yaşamının her alanında yer alabilmek, dışarıda özgürce gezebilmek, yaşamın her alanına eşit, erişilebilir ve engelsiz bir biçimde katılabilmek istiyorsak, çocuklarımıza vereceğimiz eğitime çok önem vermeliyiz. Unutmayalım, ne ekersek onu biçeceğiz.

Erişilebilirlik Yüksek Lisans

Gözde Kılıç.

Gozde.kilic@bilgi.edu.tr

Sayı: 83, Ocak 2021

Merhabalar EEEH Dergi takipçileri! Yazmayalı uzun zaman oldu. Yazmaya ara vermeyi hiç istemedim. Fakat yüksek lisans eğitimine başlayınca yazmaya zamanım olmadı. Bu sayıda sizlere yüksek lisans eğitimine nasıl başlamaya karar verdiğimi ve erişilebilir şekilde nasıl derslere girdiğimi anlatacağım. Metnin çok uzun olmaması için devamını bir sonraki sayıda yazacağım.

Evet, yüksek lisans eğitim serüvenine hazır mısınız? Yüksek lisans eğitimimde İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Kaynakları Yönetimi bölümünü bitirdim. Bu bölüm uzaktan eğitim olarak veriliyordu. Eğitimin uzaktan yapılmasının pandemiyle hiçbir alakası yok. Sistem zaten bu şekilde.

Proje konum da ‘Çalışan Mutluluk ve Motivasyonu’ üzerineydi. Özellikle engelliler üzerine bir konu seçmedim. Çünkü insanlara bir engelli kişinin engellilik konusunun dışında da araştırmalar yapabileceğini göstermek istedim. Bana proje konusunda engellilerle ilgili konu seçmem gerektiğini söyleyenler oldu. Fakat kulak asmadım. Kendim bildiğimi okudum. Zaten insanların engelliler adına karar vermemeleri gerektiğini öğrenmeye niyetleri yok bu nedenle bana bildirilen görüşleri kibarca reddetmek düşünüyorum, bu arada engelliler hakkında tez yapan arkadaşlara kesinlikle karşı değilim, gene de bu kadar karamsar olmamak lazım. Yüksek lisans eğitimi görmeye karar verdiğimde ve çevremle paylaştığımda ailem ve arkadaşlarım destek oldu.

Ah gene konuyu çok dağıttım. İnsan Kaynakları bölümü ilgimi çekiyordu. Merak ettiğim bir konu olduğu için bu bölümde okumaya karar verdim. Kaydımı yaptırdım. İstanbul Bilgi Üniversitesi’nde personel olarak çalıştığım için kayıt yaptırmam kolay oldu. Öncelikle öğrenci işlerine gittim. Kaydımı açtılar. Gereken evrakları söylediler. Ön kaydımı form doldurarak tamamladım. Bu arada kayıt formları da erişilebilirdi. Çünkü doldurmam gereken alanları tabla ilerledikçe ekran okuyucu bana okuyordu. Bu işlemi tab tuşuna basarak rahatça yapabiliyordum. Her tab tuşuna bastığımda hem yazma alanı açılıyordu hem de ne yazmam gerektiğini ekran okuyucu bana söylüyordu. Özellikle form doldurma işlemi bittikten sonra

“formunuz başarıyla gönderilmiştir” uyarısını sesli olarak duymam işlemin bittiğini kolaylıkla anlamamı sağladı. Zaten online formların görme engelliler için erişilebilir olması için daha önceden çalışmalar yapmıştık.

Eğitime başlamadan önce beş tane ders seçtim ve heyecanla ders gününün gelmesini bekledim. İşte o gün geldi. İlk dersi dinleyeceğim için çok mutluydum. Derslere girmeden önce bölümün idari asistanını arayarak kendi durumumu bildirdim. Derslere hangi siteden girebileceğimi sordum. Erişilebilirlik problemi yaşarsam kime danışacağımı öğrendim. Böylece derslere başlamadan önce siteyi inceleme fırsatı buldum ve derste yaşanacak olası aksaklıkları önceden giderebilmeyi amaçladım.

Derslere katılabilmek için Bilgi learn sitesine girmek gerekiyor. Bu bağlantıya www.google.com dan Bilgi learn yazarak ulaşabiliriz ya da bilginin ana sayfasına gelerek insert F7’ye tıklayarak bağlantı açılır ve listeleyerek b harfine basılır sonra da Bilgi learn bağlantısı bulunup tıklanabilir. Bilgi Learn sitesine girdikten sonra Türkçe kullanmak istiyorsanız insert F7 ye basarak bağlantıyı listeleyip Turkish’i tıklamanız gerekiyor. İsteyenler İngilizce olarak da kullanabilir. Ben Türkçe kullanmayı tercih ettim. Daha sonrada kullanıcı adınızı ve şifrenizi girmeniz gerekiyor. Kullanıcı adınızı şifrenizi girebilmeniz için E harfine basarak yazım alanına geliyorsunuz. Kullanıcı adını yazdıktan sonra taba basarak şifre yazma alanına gelip şifrenizi yazıyorsunuz. Böylece derslerin listesine ulaşıyorsunuz diyerek yazımı burada sonlandırıyorum. Bir dahaki sayıda derslere nasıl katılım sağladığımı, ödevlerimi sisteme nasıl yüklediğimi derste çıkan her hangi bir sorunu nasıl bir çözüme kavuşturduğumu anlatacağım.

Bir dahaki sayıda görüşünceye dek;

Şimdilik hoşça kalın.

TWBlue: Bilgisayardan Rahat Twitter!

Can Deniz Balkaya

Candenizbalkaya96@gmail.com

Sayı: 83, Ocak 2021

Selam herkese değerli okuyucu, nasılsınız? Bizleri sorduğunuzu varsayıyorum, yanıyorsam da gevezeliğime verin. Bizler iyiyiz işte, takılıyoruz öyle yağmurlu İzmir günlerinde. Ne yazsam diye düşünürken, kendi kullandığım uygulamalardan biri geldi aklıma: TWBlue...

TWBlue; Twitter'ı siteye gitmeden kullanmamızı sağlayan, Python ile geliştirilmiş, bir token kullanan, bilgisayarı fazla yormayan ve en son Haziran 2019'da güncelleme almış bir uygulama. Bu uygulama ile belirli kısa yollarla tweetler arasında dolaşabilir, kullanıcıları takip edip takibi bırakabilir, yeni tweet gönderebilir, trendleri takip edebilirsiniz. Daha fazlası da var gençler, merak etmeyin. Sadece yazıyı uzatmak istemiyorum, o kadar.

Şimdi gelelim uygulamanın kurulumuna. İlk önce

<https://twblue.es/downloads/>

adresine gidip, bir kez 5'e basıp "installer" başlığına gelelim. Bir kez aşağı ok yapıp, duyduğumuz linke tıklayalım.

not: altta, uygulamayı portable kullanmak için de indirebileceğimiz bir bağlantı var; ancak biz burada direkt kurduğumuzu varsayarak devam edeceğiz.

Kurulum adımları, standart uygulamalar gibi "next next" şeklinde gidecek.

Uygulamanın Türkçe dil desteği de var, içiniz rahat olsun. Uygulamayı kurduktan sonra, Twitter hesabımızı tanıtmamız lazım. Uygulama kurulduktan sonra, karşımıza hangi platformda uygulamayı kullanmak istediğimizi, platformdaki kullanıcı adımızı soran bir iletişim kutusu gelecek. Burada Twitter'i seçip, Twitter'daki adımızı yazıp "tamam" ya da bir benzeri butona tıklayacağız.

not: Twitter kullanıcı adımız, twitter.com/ adresinden sonra yazanlar oluyor.

Şimdi bu adımı doğru yaptıysak, tarayıcımızda Twitter açılacak ve şifremizle kullanıcı adımızı yazacağımız bir alan gelecek. Gelmeyebilir de bu sizin önceden oturum açıp açmadığınıza bağlı. Giriş yaptıktan sonra, Twitter bizden TWBlue uygulamasına onay verip vermeyeceğimizi soracak. Onay verdikten sonra, Twitter ekranında bir kod göreceğiz. Bu

kodu kopyalayıp, alt+tab yaparak TWBlue uygulama penceresindeki alana girip enter yapalım.

Yukarıdaki adımı da doğru bir şekilde yaptıysak, o zaman gelin artık temel kısa yollarla uygulamayı kullanmayı görelim. Burada temel kısa yolları vereceğim, ama zaten aşağıdaki kısa yol yöneticisinin kısa yolundan siz istediğiniz kısa yollara ulaşabilir, uygulamanın marifetlerini daha yakından tanıyabilirsiniz.

- Bufferlar arasında dolaşmak için alt+Windows+sağ ya da sol oklar;
- Bufferlar içindeki tweeterler arasında dolaşmak için alt+Windows+aşağı ve yukarı oklar;
- Kısa yol yöneticisini açmak için alt+Windows+k (burası, tüm kısa yolları görebileceğimiz veya değiştirebileceğimiz bir alandır);
- Yeni tweet bildirimlerini otomatik sesli okutmak için alt+Windows+e; Twitter’da arama yapmak için alt+Windows+- (arama yaptıktan sonra, arama sonuçlarının listelendiği yeni bir buffer açılır);
- Yeni tweet: alt+Windows+n;
- Yanıtlama: ctrl+Windows+r;
- Retweet: alt+Windows+shift+r;
- Uygulamanın genel ayarlarını açma: ctrl+Windows+alt+o;
- Ve daha nice kısa yol...

Burada “buffer” kavramını bi açıklamak gerekiyor sanırım. Buffer, sizin belirli kategorilerdeki tweetlerinizin listelendiği alan. Örneğin takipçilerinizin listelendiği buffer’da takipçilerinizi, arkadaşların listelendiği buffer’da arkadaşlarınızı, ana sayfa buffer’ında da size gelen son tweetleri görebilirsiniz.

Evet gençler, bir uygulamayı daha tanıtmış bulunduk. Bu yazıyı, uygulamanın tamamını anlatarak istediğim kadar uzatabilirim; ancak o kadar uzatmanın faydasız olacağını düşünüyorum. Ana mantık, kısa yol düzenleyiciden bakıp değiştirmek ya da o tuşları öğrenmektir. Ancak önemli bir not düşmemde fayda var: internet sitelerinde ya da sanal imlecin ya da tarama modunun açık olduğu uygulamalarda, TWBlue kısa yollarını kullanmak için insert ya da Nvda tuşuna da basmanız gerekiyor. Yani kısa yol alt+Windows+aşağı ok ile tweetler arasında dolaşmak istiyorsanız ya masaüstüne falan geleceksiniz ya da insert+alt+Windows+aşağı ok tuşlarına basacaksınız.

Eveeeeeet, bu ay da bizden bu kadar. Önümüzdeki ay hep birlikte görüşmek üzere, seviyorum sizleri...

Ev İşlerine Sıfırdan Giriş 6

Murat Kefeli

m.k@muratkefeli.com.tr

Sayı: 83, Ocak 2021

Hâlâ lateks eldiven takmadıysanız bence tekrar düşünün! Çünkü içindeki kullanım araçları nedeniyle en çok bakteri barındıran yaşam alanına girdiniz. Midenizi bulandırmak istemem; amma velakin lavabo çevresinde ufak bir kapalı dolabınız olduğunu umarak yapılan bir bilimsel araştırmadan söz etmeyi uygun buldum. Banyo yaşam alanı gerçeğini idrak etme konusunda hayli etkili bir deney çünkü. Lafı fazla uzatmadan deneyin vurucu kısmını tek cümleyle özetleyeyim: Yapılan araştırmada, banyo içindeki hava döngüsüne bağlı olarak tuvaletten üç ile beş metre uzakta ve açıkta duran diş fırçası üzerinde klozetten yayılan partiküllere ve bakterilere rastlanmıştır. Sonuç? Klozet temizliği ile ağız sağlığınız arasında bir bağlantı var!

NE KADAR YAVAŞ O KADAR İYİ

Duş ve el havlularının kirli sepetine sevk edilmesini saymazsak banyo temizliğinin ilk aşaması süpürme işlemi olmalıdır. Önce genel bir süpürme; ardından uç aparatı çıkararak duvar diplerinin süpürülmesi; boru kısmın çıkartılarak klozet arkası ve banyo dolabının alt kısmının süpürülmesi. Uç aparat tekrar bağlandıktan sonra zeminin yavaş yavaş ve her alan üzerinden birkaç kez geçerek süpürülmesi. Bu kadar çok süpürmenin temel sebebi ise duş sonrası ortalığa bol bol saçılan saç telleri.

Kimyasal saldırı sıralaması tamamen keyfinize kalmış. Ama emin olmanız gereken bir şey var: Kimyasalı döktükten hemen sonra ovalama işine girişmemek daha etkin sonuç veriyor. Ben ilk önce lavaboya seramik temizleyici sıkıyorum. Farklı markalar da var tabii ama Cif'i tek geçerim! Lavabo çukuruyla musluğun bağlı olduğu sırt kısmından başlayarak lavabonun üst kısımlarından devam eden sıkma işlemi sayesinde aradan birkaç dakika geçince kimyasal aşağıya doğru hafifçe akıyor. Tabii lavabo ortasında da bir daire çizerek sıkmanızın zararı yok. Arzu ederseniz musluk çevresine ve üstünkörü lavabonun içine kireç sökücü püskürtebilirsiniz. Eğer ki lavabonuz mutfaktakine benzer bir tezgâh üzerine yerleştirildiyse

işe başlamadan o tezgâhı paşa paşa silmeniz ve üstündeki eşyaları bir yerlere tıkmanız da gerekiyor.

Benim ikinci hedefim küvet oluyor. Tıpkı lavaboda olduğu gibi burada da üst taraflardan başlayıp sonrasında da ortasında daireler çizerek Cifi sıkıyorum. İşe başlamadan önce fiskiye ile küveti bir tur ıslatmanın faydası olduğu kesin.

Üçüncü hedef klozet. Hiçbir kimyasal sıkmadan sifonu çekip klozeti şöyle bir fırçalayarak işe girişmenizi öneriyorum. Devam etmeden önce akıllı olun! Eğer klozet kokusu kullanıyorsanız ve bu iş için su salım noktasına denk gelen aparatlı bir ürün tercih ediyorsanız o zimbirtının nerede olduğunu kontrol edin. Aksi takdirde coşkuyla klozete saldırdığımızda içine düşecek kadar alık ürünler kullandığımızı anlayacaksınız. Ama ürün alık; siz değil...

Ördek boğazlı şişede olan ve sadece klozet için kullandığımız kireç sökücüyü, rezervuardan gelen suyu klozete boşaltan alan çevresine sıkın. Şişe baş aşağı durduğu için bol bol kimyasal birkaç saniye önce ıslanan seramikte yayılarak aşağı akıyor.

Kireç sökücüyü yerine bırakıp fayans ve seramik temizliğinde kullanılan fis fışlı şişedeki klor sökücüyü elinize alıp klozete bol bol ateş edebilirsiniz. Eh, klozet kapağını kapatıp ortadan kaybolma zamanı da böylece gelmiş oluyor.

Sadece banyo lavabosunu ovmak için bir süngeriniz yoksa oluşturma zamanınız gelmiş demektir. Süngeri ıslatıp musluğu çok az su akıtacak şekilde ayarladıktan sonra ovalama işine dalabilirsiniz. Zaten alan geniş olmadığı için işiniz pek uzun sürmeyecektir. Süngeri iyice durulayıp yerine kaldırdıktan sonra bol suyla durulama sürecine girişebilirsiniz. Banyo musluklarının boyun kısımları genelde sabit olduğu için musluk çevresini durulamak biraz zor olabiliyor. Bu aşamada parmaklarınızı birleştirerek bir elinizi musluktan akan suyun altına, diğer elinizi de musluk altında duran elin ucuna dayayarak o alanlara su sevkiyatı yapabilirsiniz.

Eğer lavabo çevresinde bir sabunluk varsa onu yıkamanız da hoş olur tabii. Lavabo tezgâhını iyice durulanmış olan süngerle silmeyi tercih etmiyorsanız temiz bir bezle o işi de halletmeniz gerekecek. Eh, banyo dolabınızda naftalin varsa üç tanesini lavaboya atmanızın tam sırası. Yeri gelmişken söyleyeyim: Naftalin düzenli olarak kullanıyorsanız o alana kimyasal sıkmadan önce küçülmüş naftalinleri klozete atabilirsiniz. Hatta beceriksiz biri değilseniz sifon üstündeki seramiği hafifçe kaldırıp aralıktan rezervuara atmak daha iyi olacaktır.

KÜVET TEMİZLİĞİ

Fayanslarla uğraşılmayacaksa küvet temizliği en kolay işlerden biri. Tabii eğer bu yazı dizisinin ilk parçacığında önerilen fırçadan tedarik ettiyseniz... Eh, etmediyseniz süngerle size bol şans diliyorum. Fırçanız varsa zaten işiniz pek uzun sürmeyecektir. Suyu açıp fırçayla önce küvet çevresine ardından zeminine girişmeniz ve fırçayı şöyle bir yıkayıp kenara koyduktan sonra fiskiye ile durulamanız işi bitirecektir. Fıskiyeyle durularken diğer elinizle de ovalamanız hiç fena olmaz. Bazen cif kaynaklı tortu kalabiliyor.

Fayans temizliği de operasyona dahilse yukarıdaki paragrafta anlatılan işleri fayans temizliği sonrasına bırakmanız daha iyi olur. Bu noktada bir şeye dikkat etmeniz gerekiyor. "Nasıl da sadece kireç sökücü, klor sökücü" diye bol bol sıktığınız kimyasalla iç içeyken nefes alışınızı seyrekleştirin. Hatta maske takmanız çok daha iyi olacaktır. Hafife alırsanız ne olur? Ciğerleriniz birkaç saat bol bol yanar; siz de derdinize yanarsınız.

KLOZET TEMİZLİĞİ

Döndük, dolaştık klozete geri geldik! Tuvalet fırçasını elinize aldıktan sonra sifona hafifçe bastırarak klozete az miktarda su akışını sağlamanız gerekiyor. Böylece ilk tur fırçalama işinde kimyasalı dağıtabilirsiniz. Yeteri kadar fırçaladığınızda ve ovduğunuza kanaat getirince sifona bastırarak fırçalamaya devam... Tabii bu fırçalama eylemini yukarıdan aşağıya doğru daireler çizerek yapmanız gerektiğini söylememe gerek var mı?

Sevinmeyin! İşiniz bitmedi. Çamaşır suyu klozet için en uygun hijyen sağlayıcı. Klozete girişmeden önce çamaşır suyunu yanınıza aldıysanız aynen devam edebilirsiniz. Önce çamaşır suyunu klozet haznesi içinde olabildiğince yukarıdan boşaltmalısınız. Bu hareketi klozetin iç kısmını referans alarak yapıyorsanız klozet kokularının alık olduğunu hatırlamanızda fayda var... Yoğunlaştırılmış çamaşır suyu kullanıyorsanız, şişenin küçük olması ve uç kısmının dar olması nedeniyle klozete temas etmeden çalışmanız mümkün. Akışkanlık oranı yüksek olduğu için beklemeden fırçalama işlemine girişmeniz gerekiyor. Yeteri kadar fırçaladığınızda su rezervuarını tamamen boşaltabilirsiniz.

Klozet içi temizliğinde tuz ruhu veya kezzap kullanan kişi sayısı Türkiye'de hâlâ yüksektir. Eğer siz de o gruba dahil olmayı düşünüyorsanız aklınızdan çıkarmamanız gereken

tek şey, bu iki kimyasalın farklı kimyasallarla tepkimeye girdiğinde ölüme götürebilecek kadar zehirli gaz salımı yaptığı olmalıdır. Tuz ruhu veya kezzabı başka bir kimyasalla karıştırmadan kullanmalısınız. Fırçalama işlemi sonrasında sifonu birkaç kez çekip diğer kimyasalı kullanmaya başlamalısınız. Tuz ruhu ve kezzabın yarattığı tepkimeden doğan gazların doğrudan solunması da iyi sonuçlar vermez. Bu nedenden dolayı banyo temizliği esnasında kapının ve eğer varsa banyo penceresinin açık olması gerekir. Kapalı tutarsanız ne olur? Eh, eliniz çabuksa işinizi görüp çıktığınızda nefes alırken bol bol ciğerleriniz yanar. Eliniz yavaşsa ne olur? Bilmem, umarım siz de asla öğrenmezsiniz.

Klozet temizliği sonrasında fırçanın durduğu haznenin de temizlenmesi gerekiyor. Kullandığımız ürüne uygun biçimde artık ne şekilde temizlersiniz o sizin seçiminize kalmış. Eğer uzun boylu ve kapaklı bir seramik ürün kullanıyorsanız küvet temizliğini en sona bırakmanız daha mantıklı olacaktır. Fırçayı temizledikten sonra fırçanın durduğu hazne içine çok az miktarda çamaşır suyu dökme ihtiyacı duyanların varlığı da bilinmektedir. Ne kadar akılcı bir hamledir, o konuda tartışmalar sürüyor.

Klozet aşamasını noktalamadan önce ıslak bir bezle sifonun üstünü ve hatta klozet kapağı ile oturağı silmeniz gerekiyor. Fırçalama işlemi şıpıdı şıpıdı yaptıysanız o bezi şöyle bir yıkayıp iyice sıktıktan sonra klozet seramiğinin dış yüzeyinden zemine doğru akan suyu silmeyi de unutmalısınız. Yani sizi bilmem ama birkaç dakika önce onca fırça savurduktan sonra sifonu silmediğiniz için fırçalanmak bana ürkütücü geliyor...

SİL SİL BİTMEDİ!

Yer silme eylemine girişmeden önce ufak kazaların yaşanmaması adına fırçayı ve çöp kutusunu kapağı kapatılmış klozetin üstüne koymak iyi bir fikir olacaktır. Keza silme aşamasında klozet çevresine ekstra özen göstermek de gayet manalı bir etkinlik olur. Tavsiyem ise yer silme eylemine klozetten en uzak noktadan başlamanız. İki tur silme işlemi bittikten sonra klozet çevresinin zeminini silmek daha mantıklı gelir bana. Tabii klozetin arka kısmını es geçmemeniz gerekiyor.

HADİ KİRLETELİM!

Temizliđiniz de böylece bitmiş oluyor! Sonrasında ne yaparsınız bilmem; şahsen ben "efendi gibi tutma yerinden kaldırarak" kovayı kenara bıraktıktan sonra duşu girmeyi tercih ediyorum. Gerçi birkaç dakika önce temizlediğim küveti o kadar hızlı sürede yeniden kirletme sürecine dahil etmek vicdan azabına sebep oluyorsa da umursamıyorum. Yalnız yaşamının avantajı da bu noktada devreye giriyor. Duş kapısını açık bıraktığım için buhar pek olmuyor; buhar olmayınca yerler pek ıslanmıyor; yerler pek ıslanmayınca kurulama sopasını ele alıp zemini arşınlamaya gerek kalmıyor!

Temizliđin en güzel yanı iş bittikten sonra insana hoş bir huzur ve keyif vermesi. Keşke günlerce süren bir huzur olsaydı... Oda kokusu türevlerinden hoşlanıyorsanız duş sonrasında sağa-sola sıkmanız keyfinizi arttırabilir. Bir sonraki temizliğe kadar kendinizi hızlıca motive etmenizi de dilerim tabii.

Hey! Banyo zeminini silerken klozet üzerine koyduğunuz fırçayı tekrar yere indirmeyi unutmayın! Faciaya sebep olabiliyorlar...

Bir Psikolog Tavsiyesi Olarak Örgü

Gülcan Altun
guleycane@gmail.com

Sayı: 83, Ocak 2021

Yine dergi yayım zamanı geldi ve yine ne yazabilirim sancısı çekerken yumurta bilmem nereye dayandı. O muydu bu muydu derken içimi çok acıtan bir şey geldi bir kez daha aklıma. Elimdeki sinir sıkışması nedeniyle artık çok yapamasam da... Uzunca bir süre önce size verdiğim bebek yeleği örneğini anımsadım. O dönem dergideki arkadaşlar örgüye dair hiçbir şey bilmediklerini, temel olarak nasıl yapıldığını anlatmamı istemişlerdi. Hatta o yazıyı seslendiren yazar arkadaşımız Pınar, okudum ama ne okudum, hangi terim ne anlama geliyor bilmeden okudum dilerim yanlış ifade etmemişimdir diyerek gülmüştü bayağı bir. Şimdi ben de erteleyerek bu zamana kadar yazmadığım öneriyi kaleme dökmeye karar verdim. Dilerim anlaşılır şekilde anlatmayı başarabilirim. Zira bilmek başka, bildiklerini öğretici şekilde aktarabilmek başka. Mesela benim annem berbattır bu konuda. Kendi çok iyi bilir ama bana hiçbir ayrıntıyı o öğretmemiştir desem yalan olmaz. Ben örgüye dair hemen hemen her şeyi ya teyzemden ya da aile dostumuz olan bir komşu teyzeden öğrendim.

Örgüyle ilgili bilinmesi gerekenler öncelikle nasıl başlayacağımız, bitirince nasıl keseceğimiz ve temel birkaç ilmek düzenine dayanıyor. Şişî tutuşunuz ve ipî yönetmeniz sağ ya da sol kolunuzu kullanıyor olmanıza göre değişir. Ben bir sağlak olarak anlatılarımı hep bu düzen üzere yapacağım.

Öncelikle örgüye başlarken şişî sağ, ipî de sol elime alıyorum. Tabii şişî soluma almadan önce sağ elimdeki ipin düzenini kurmam gerek. Düzen şöyle: Başlayacağım örgünün büyüklüğüne göre ip miktarını yumağın başından itibaren çekiyorum. Şimdilik göstermelik küçük bir parça alsak yeter bence. Bunu sol elimde baştan biraz katlayarak ucunda boşluk kalacak şekilde tutuyorum. Sağ elimin baş ve işaret parmaklarımı birbirine paralel olacak şekilde açıyorum. İpin boşluk bıraktığım kısmını elimin içinden dışarı doğru olacak şekilde paralel baş ve işaret parmaklarından geçiriyorum. Ardından yine aynı iki parmak arasından bu sefer avuç içine doğru alıyorum. Sonuçta sağ elimde boşta kalan diğer üç parmağımla avuç içinden aşağı doğru inen ipi tutabildiğim, baş ve işaret parmaklarımda daireye benzer şekilde dolanmış ip oldu.

Şimdi şişi sol elime aldım ve baş parmağımın dış kısmından, yani koluma doğru olan bölümünden yana şişi aşağıdan oluşturduğum ip dairesine soktum. Sonrasında şişe bir kavis çizdirerek işaret parmağımın baş parmağa doğru olan tarafından, bu kez şişi yukarıdan kavisle getirdim ve ipe geçirerek alıyor ve kendime doğru çekiyorum. Sonra bir hamle ile şişe geçen ipin altından sarkan kenarını şişi yukarı, ipin iki kenarının arasını açarak gerginleştirerek ve aşağı çekerek iyice oturtuyorum. Böylece ilk ilmeğimiz oldu bile. Bilmeyenler için ilmek dediğimiz şeyi; şişte bir halka, altında yine ipin iki kenarını çepeçevre saran bir başka halka olarak tanımlayabilirim. Başlamanın muhakkak başka yöntemleri vardır ama benim bildiğim ve kullandığım bu.

Örgümüz ne kadar büyük olacaksa başlayacağımız ilmek sayısı da ona göre belirlenir. Örneğin, bebek yeleği ile yetişkin bir insana göre örülecek kazağın ilmek sayısı tahmin edeceğimiz üzere aynı olmayacaktır. Hatta kazakların ön, arka ve kol ilmek başlama sayıları dahi farklılaşır. Bununla birlikte ipin çeşidi de yani inceliği kalınlığı da başlanacak ilmek sayısını etkiler. Mesela kalın bir ipte ilmek sayısı doğal olarak ince ipe nazaran daha az olacaktır. Aynı şekilde örülen sıralar da daha çabuk üreyecektir. Neyse bunu deneyimlemek isterseniz kendiniz fark edeceksiniz zaten. Ancak ben yine de ipucu vermek istedim size.

En başta söylemem gereken bir şey daha vardı ama unuttum. O da şu: İp ve şiş dengesi. Şöyle ki ipiniz ne kadar ince ise seçeceğiniz şiş de ona göre ince olmalı. İpinizin kalınlığına göre de şişiniz kalınlaşmalı. Ancak kimi örnekler de ince bir ipi kalın bir şişle örmek tercih edilebilir. Böylece daha gözenekli bir örgünüz olacaktır elinizde.

Artık ilmek atma çeşitlerine geçebiliriz. Örgünüz ilmek atma çeşidine göre şekillenir. Yani düz ve ters diye adlandırılan iki çeşit ilmek atma tipi vardır ve bütün örnekler bu iki atma çeşidini temel alır. En azından benim bildiğim böyle. Yanlışsam baştaki ileti adresimden bana ulaşıp bildirin lütfen. Bir de vurgulamam gereken bir şey daha var. O da bu ilmeklerin adının alınma biçiminden ziyade örgüye düşüş şekline göre verildiğidir. Anlatınca daha doğrusu uygulayınca daha iyi anlayabilirsiniz.

Düz ilmek dendiğinde, örüldüğünde örgünün önüne düz bir görünümle düşen ilmekten söz edilir. O da şöyle olur: Sağdaki şişi ilmeğin önünden çapraz bir şekilde tutarak şişi ilmeğe önden arkaya doğru geçiriyorum. Kavis alarak soldaki şişin altından geçirerek arkaya çıkarıyorum. İpi çıkardığım şişin üzerinden doluyorum. Doladığım ipi bu sefer soldaki şişin altından öne doğru çekiyorum. Çektikten sonra artık o ilmek örülmüş oluyor ve ördüğüm ilmeği soldaki şişten çıkarıyorum.

Ters ilmek de ise buna haroşa ya da kısaca haroş da denir; Şiş arkaya atmadan direk soldaki şişin üstündeki ilmeğe önden direk sokuyorum. İpi yine sağdan ilmeğe soktuğum şişe doluyorum ve bu sefer arkaya doğru şişteki ipi çekiyorum. Ardından ördüğüm ilmeği şişten çıkarıyorum.

Örgüde lastik, pirinç, Selanik, saç örgüsü, nohut veya Türkan Şoray Kirpiği vs. gibi adlandırılan örgü modelleri hep bu ilmek atışlarının değişik sayılarla örülüp birleştirilmesi ya da kesilmesinden oluşur. Bunlar arasında en temel olanları ise haroşa ve düz örgü denilen modellerdir. Körler için dokunsal duyusunu ifade etmem gerekirse adından da anlaşılacağı gibi düz örgü dokununca dümdüz, pürüzsüz bir his verir. Haroşa da ise aşağıdan yukarı doğru çizgi çizgi gibi bir dokunuşu vardır. Bu noktada mesela lastik ve pirinç dokunuşunu da söylemek isterim. Pirinçte nokta nokta gibi görünür elinizi gezdirdiğinizde. Lastik ise sağdan sola ya da soldan sağa yukarı doğru çıkan dümdüz çizgiler halindedir tamamen lastik örüldüğünde.

En temel olan düz ve haroşa örgü tipini anlatacağım şimdi. Düz örgüde yukarıda anlattığım düz ilmek atma şeklini kullanıyoruz. Örneğin on beş ilmek başladığımız bir örgümüz olsun öğrencelik. Bu on beş ilmeği de düz bir şekilde sonuna kadar örüyoruz. Şimdi arka sıraya geçmeliyiz ve yine ben bir sağlak olduğum için öre öre soldan sağa geçirdiğim ilmeklerimi özenle bu sefer sol koluma alıyorum. Sağdaki şiş artık solda olmuş oluyor böylece. (Açık ağızla gülümseme).

Arka sırada ise bu sefer ters, yani haroş gibi örüyorum ilmeklerimi. Dolayısıyla şiş ilmeklere kendime, yani öne doğru alıyorum. Bu sırada böyle tamamlanıyor. Ardından öne geçiyorum ve tekrar düz ilmek şekliyle örüyorum bu sırayı da sonuna dek. Şimdi yine arka sıra ve tabii haroş örülecek. Böyle böyle ne kadar örmek istiyorsak örüyoruz ve sonuçta elimizde dokununca dokunma isteğimizi daha da çok kamçılaman dümdüz bir model çıkıyor ortaya.

Haroşa denilen model de ise önde de arkada da sürekli ya düz ya ters ilmek atma şeklini kullanabilirsiniz. Ben önceleri hep ters ilmek şekliyle örerdim. Yani ilmekleri hep kendime doğru atarak. Ancak annem sürekli düz örgü şeklini öreerek yapardı ve böyle daha güzel düşüyor derdi. Artık ben de böyle yapıyorum. Yani düz örgüden farkı; önde ve arkada farklı ilmek atma çeşidini değil de her yönde aynı ilmek atma çeşidini kullanmalısınız. Bunun sonucunda da yukarıda dediğim gibi aşağıdan yukarı doğru çizgi çizgi görünen bir modeliniz olacak elinizde. Yalnız şu sırrı da vereyim: Düz örgü ilmeklerin üreme şekline sanırım,

örgü daha hızlı ve bereketli ürüyor ve çabucak bitiyor. Haroşa da ise daha zor ürüyor. Sanırım bu da çizgilerin üst üste binmesinden kaynaklanıyor.

Size bir sır daha: örgüye direk düz örgü ile başlarsanız örgünüzün altı kıvrılacak ve yukarı doğru birkaç ördüğünüz sıra kıvrım kıvrım olacaktır. Haroşa da bu kıvrılma olmuyor. Bu sebeple örgülerin altına çoğunlukla lastik örgü modeli uygulanır. Bu da şöyle olur: Sıranızın sonuna dek bir ters ve bir düz olacak şekilde ilmeklerinizi özersiniz. Arka sıraya geçtiğinizde ters ördüğünüz ilmek üzerine düz; düz ördüğünüz ilmek üzerine ise ters ilmek atma tekniğini uygularsınız. Böyle böyle kaç sıra lastik örmek istiyorsanız aynı düzenle devam edersiniz. Sonuçta elinizde yukarı doğru çizgi çizgi uzayan bir modeliniz olur. Kimi zaman lastikler iki ters iki düz şeklinde de yapılıyor. Hatta iki düz üç ters gibi değişik modeller dahi uygulanabilmektedir. İki ters iki düz modeli yandan bakınca tren rayları gibi de hayal edilebilir. Bir metal çizgi bir taş boşluk gibi.

Pirinç modelinde de örgü sırasını bir ters bir düz lastik gibi ördükten sonra arka sıraya geçince tersin üstüne düz; düzün üstüne ters ilmek modelini uygulamalısınız. Böyle böyle örüldükçe benek benek görümlü gibi dökümlü bir modeliniz olur. Bu arada pirinç modeliyle örgüye başlarsanız bir nevi lastik şeklinde başladığından alt kısmı kıvrılmaz.

Son olarak bir de örgüyü kesmeyi anlatmalıyım. Örgümüz artık tamamlandığında tercihan düz ilmek tarzıyla kesiyoruz. Yani annemin tavsiyesi bu yönde olduğundan ben böyle yapıyorum. İsteyen ters ilmek çeşidini kullanarak öne doğru da ilmeklerini atarak kesebilir.

Düz İlmek çeşidine göre iki ilmeği bir arada alıyor ve ipi doluyoruz. Sonuçta çektiğinizde elimizde bir ilmek kalmış oluyor. Kalan ilmeği tekrar soldaki diğer ilmeklerin yanına alıyor ve bu sefer bu tek ilmeğin yanına onun hemen akabindeki ilmekle birlikte şişe geçiriyoruz. İpi dolayıp çekiyoruz ve yine elimizde tek ilmek kalmış oluyor. Kalan ilmeği tekrar soldaki şişe geçiriyoruz ve böyle böyle tüm ilmekleri ikişer ikişer alıp teke düşürmek suretiyle bir ilmeğe düşürüyoruz örgümüzü. Bu bir tek kalan ilmeği şişten parmağımıza alıp kalan yumağı ya da ip parçasını ilmeğin içinden geçirip çekerek örgünüzün sökülmesine engel olabilirsiniz. Tebrikler başardınız. Artık nur topu gibi bir örgünüz var. Haydi hayırlı olsun.

Şimdilik bu kadar kafa ütöleyip karıştırdığım sanırım yeter. Ancak unutmayın! Evde kaldığımız bu günlerde müthiş bir terapidir örgü örmek. Hatta bildiğim bir yakınımın gittiği psikolog özellikle tavsiye etmiş. Ör ör sök, çok iyi gelecektir sana diye. O da örüp örüp sökeceğime ipinizi alın size bere öreyim demişti ve hepimizi berelerle donatmıştı. Örgünüzü

bitirip de ortaya çıkardığınız eseri görünce çok güzel bir duygu olduğunu anlayacaksınız.
Yani diyeceğim o ki muhakkak deneyin. Şiddetli tavsiyemdir.